

Riksdagens protokoll

1992/93:95

Tisdagen den 20 april

Kl. 14.00 – 16.55

Protokoll
1992/93:95

1 § Meddelande om information från regeringen

Anf. 1 ANDRE VICE TALMANNEN:

Vid kammarens sammanträde torsdagen den 22 april efter muntliga frågor lämnar statsrådet Bo Könberg (fp) information om beredningen för ny ordning för sjuk- och arbetsskadeförsäkringen.

2 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 14 april.

3 § Meddelande om svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 1992/93:135

Till riksdagen

Med hänvisning till riksdagsordningen vill jag meddela att interpellationen nr 135 av Agne Hansson om bankernas kreditförluster och nuvarande kreditgivning på grund av arbetsbelastning ej kan besvaras inom den föreskrivna tiden. Jag har kommit överens med kammarkansliet att besvara interpellationen den 24 maj 1993.

Stockholm den 7 april 1993

Bo Lundgren

Interpellation 1992/93:106

Till riksdagen

Eva Zetterberg har tillställt mig en interpellation nr 106 om utbudet av bröstmjölksersättningar i u-länder. På grund av utrikes resa har jag inte möj-

Prot. 1992/93:95
20 april 1993

Svar på frågor

lighet att besvara interpellationen inom föreskriven tid. Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 17 maj.

Stockholm den 8 april 1993

Alf Svensson

Interpellation 1992/93:91

Till riksdagen

Interpellationen 1992/93:91 "Peru och de mänskliga rättigheterna" av Bertil Måbrink kommer att besvaras den 26 april 1993.

Interpellanten och jag har inte kunnat finna en tid för interpellationens besvarande inom den aktuella 4-veckorsfristen.

Vi har därför tillsammans med kammarkansliet träffat en överenskomst om att jag skall svara på interpellationen den 26 april.

Stockholm den 14 april 1993

Birgit Friggebo

Interpellation 1992/93:104

Till riksdagen

Undertecknad har erhållit en interpellation 1992/93:104 av riksdagsledamot Widar Andersson (s) som handlar om statens roll i välfärdspolitiken.

På grund av stor arbetsbelastning har jag inte någon möjlighet att besvara interpellationen inom föreskriven tid utan ber att få återkomma beträffande ett datum så snart jag kan.

Stockholm den 15 april 1993

Carl Bildt

4 § Svar på frågorna 1992/93:533 och 555 om export av krigsmateriel till Pakistan

Anf. 2 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Ingela Mårtensson har frågat mig om det är i överensstämmelse med riktlinjerna för utförsel av svensk krigsmateriel att tillåta export till Pakistan. Jan Jennehag har frågat mig om krigsmaterielinspektören lämnat Kockums besked om att ubåtsexport till Pakistan skall kunna tillåtas. Jag avser att besvara bägge frågorna i ett sammanhang.

Enligt de gällande riktlinjerna för krigsmaterielexporten, vilka riksdagen godkände den 9 december 1992, bör utförsel endast medges om sådan utförsel

- för det första bedöms erforderlig för att tillgodose det svenska försvarets behov av materiel eller kunnande eller i övrigt är säkerhetspolitiskt önskvärd samt

- för det andra inte står i strid med principerna och målen för Sveriges utrikespolitik.

Vid prövningen av ett tillståndsärende ankommer det på regeringen att göra en totalbedömning av alla för ärendet betydelsefulla omständigheter

med utgångspunkt i de nyss angivna grundläggande principerna. Tillstånd till utförsel av krigsmateriel bör inte lämnas om det avser stat där omfattande och grova kränkningar av mänskliga rättigheter förekommer. Som utrikesutskottet har påpekat utgör respekt för mänskliga rättigheter ett centralt villkor för att tillstånd skall beviljas.

Tillstånd till utförsel av krigsmateriel för strid bör vidare inte beviljas om det avser stat som befinner sig i väpnad konflikt med annan stat, oavsett om krigsförklaring har avgetts eller ej, stat som är invecklad i internationell konflikt som kan befaras leda till väpnad konflikt eller stat som har inre väpnade oroligheter.

Herr talman! Som framgår av regeringens skrivelser till riksdagen med redogörelse för den svenska krigsmaterielexporten har export av krigsmateriel till Pakistan förekommit varje år sedan 1971. Under 1980-talet uppgick leveranserna som mest till 240 miljoner kronor 1986. Olika svenska regeringar har således ansett att Pakistan uppfyller riktlinjernas krav som mottagare av viss krigsmateriel. Konstitutionsutskottet, som granskar regeringens beslut om krigsmaterielexport, har ej haft några erinringar.

Det konkreta ärende som föranlett Ingela Mårtenssons och Jan Jennehags frågor gäller Kockums Submarine Systems marknadsföring av den svenska ubåten A 19 i tropikaliserad version för Pakistan. I enlighet med riktlinjerna har regeringen gjort en noggrann totalbedömning av alla relevanta omständigheter i detta fall. Samråd har skett med de i den rådgivande nämnden för krigsmaterielexportfrågor företrädde politiska partierna. Ärendet har även anmälts i utrikesnämnden. Denna ingående beredningsprocess har lett fram till bedömningen, att inga hinder kan anses föreligga för en utförsel av svenska ubåtssystem till Pakistan. Kockums kan således gå vidare i sina utbåtsansträngningar i konkurrens med varv från Frankrike och Kina.

Regeringen har i sin bedömning tagit hänsyn till dels den stora försvarspolitiska betydelsen av fortsatt ubåtstillverkning i Sverige, vilket innebär att viss export måste tillåtas, dels det faktum att det i det pakistanska fallet rör sig om en anskaffning av tre konventionella ubåtar, vilka i slutet av 1990-talet skulle ersätta fyra äldre franskybyggda ubåtar, dels, slutligen, att en eventuell leverans av svenska ubåtar inte på något sätt skulle bidra till spridning av teknologi för massförstörelsevapen i denna del av världen.

Svaret på Ingela Mårtenssons fråga är därför att regeringen anser att en eventuell utförsel av ubåtar till Pakistan står i överensstämmelse med riktlinjerna för krigsmaterielexporten.

Svaret på Jan Jennehags fråga är att krigsmaterielinspektören efter vederbörlig beredning med regeringen lämnat Kockums beskedet att tillstånd till utförsel av utbåtar till Pakistan kan påräknas. Ett formellt utförseltillstånd ges inte förrän leverans är aktuell, dvs. i detta fall först i slutet av 1990-talet.

Anf. 3 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Herr talman! Jag skall be att få tacka statsrådet för svaret. Jag vill göra några kommentarer.

Slutsatsen är att exporten inte alls strider mot riktlinjerna. Jag vill ta upp den punkt som gäller internationell konflikt som kan befaras leda till väpnad

Prot. 1992/93:95
20 april 1993

Svar på frågor

konflikt. Det är ju oroligheter utmed gränserna till Indien som faktiskt kan leda till väpnad konflikt, eller hur statsrådet?

I svaret står det "mottagare av viss krigsmateriel". Då undrar jag: Har det varit så ända sedan 1971? Jag kan alltså inte detta riktigt. Har man faktiskt bedömt att man kan tillåta export av nya vapenslag, eller har det varit kompletterande export under tiden? Det är ju skillnad mellan dessa. I det andra fallet bedömer man att det kanske inte är lämpligt att exportera. Svaret kan ge intrycket att man hela tiden har bedömt att det har varit grönt för export. Men sedan står det "viss krigsmateriel", och jag undrar hur det är med den saken.

Jag känner inte till att konstitutionsutskottet precis har granskat Pakistan och kommit fram till att det skulle vara lämpligt att exportera till Pakistan. Det är väl inte riktigt konstitutionsutskottets kompetens att avgöra det.

Men det som jag tycker är mest stötande är att vi exporterar vapen till ett land som är så fattigt och som använder en så stor del av sin statsbudget, som dock är en liten statsbudget, till militära ändamål. Tidigare använde man 40 % på detta sätt och ytterligare 20 % till skuldräntor. Sedan blir det väldigt liten del över för utveckling av landet. Där har Världsbanken uttalat att även de säljande länderna har ett ansvar.

Anf. 4 JAN JENNEHAG (v):

Herr talman! Även jag vill tacka statsrådet för svaret. Det var relativt utförligt och det var dessutom klart. Även om slutsatsen inte tilltalar mig vill jag ge det erkännandet att det inte var något hymlande i saken.

Utifrån mina utgångspunkter är det tre faktorer som gör att export till Pakistan inte får komma i fråga. För det första är det konflikten med Indien. Indien – världens näst mest folkrika nation – är i full färd med att manifestera sin plats i världssamfundet även på den militära sidan. Det här är ett område där vi kommer att se en massiv militär upprustning. Vi bör inte bidra till denna.

Den andra punkten gäller mänskliga rättigheter. Vi överöses nästan dagligen med notiser om övergrepp. Den sekulära tradition som fanns efter kolonialtiden avlöstes av en fundamentalistisk under diktatorn Zia-ul-Haq. Utvecklingen verkar fortgå i den riktningen. Islamisk lagstiftning ersätter i allt högre grad den profana. De mest bisarra "brott" kan föranleda dödsstraff. De mänskliga rättigheterna utgör i dag ett moras i Pakistan. Det kan befaras att det så förblir under lång tid.

Den tredje punkten gäller den interna oron i Pakistan. Regeringen är avsatt. Underhuset har upplösts. Vem vet när situationen stabiliseras och i vilken grad den blir stabil? Är det en ny och hårdare diktatur som kan jämföras med Zia-ul-Haqs som vi har att se fram emot?

Detta gör att jag finner att det är få länder som är så föga lämpade att importera från oss som dagens Pakistan.

Anf. 5 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Jag vill göra några kommentarer till vad både Ingela Mårtensson och Jan Jennehag har sagt.

För det första vill jag ta upp frågan om tidigare export. Export har före-

kommit hela tiden, och det har inte bara varit fråga om följdleveranser utan också om nya system som har blivit aktuella i sammanhanget. Det har fattats beslut fortlöpande under 70- och 80-talen.

För det andra är risken för en väpnad konflikt en av de svåra bedömningsfrågor vi har, och den har givetvis vägts in noga här. Vi kan konstatera att det har funnits en spänning mellan Indien och Pakistan alltsedan självständigheten. Det blev ju väpnade konflikter mellan länderna 1965 och 1971.

Vår bedömning är att en viss spänning utan tvivel kvarstår. Trots periodvis ganska hårda utfall förefaller man ändå ha försökt minska risken för en väpnad konflikt. Det förs en dialog mellan parterna som inger visst hopp för framtiden.

Det är också intressant att i sammanhanget notera Pakistans påfallande återhållsamma reaktion på den senaste tidens oroligheter i Indien.

Sammanfattningsvis kan jag säga att det är regeringens bedömning att det i dag inte föreligger någon övervägande risk för väpnad konflikt mellan Indien och Pakistan.

Huruvida vi av allmänmoraliska skäl skall exportera till ett fattigt land är en svår bedömningsfråga. Riktlinjerna för krigsmaterielexporten ger ingen grund för ett ställningstagande i den delen. Vår grundläggande ståndpunkt är att detta sist och slutligen är en fråga för varje enskilt land att avgöra. Det vore att göra väl långtgående inskränkningar i varje lands suveränitet att kommentera detta.

Tyvärr medger inte tiden fler kommentarer. Jag återkommer gärna – jag har bara två minuter för att ge kommentarer till båda frågeställarna.

Anf. 6 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Herr talman! Jag förstår att statsrådet ser riskerna för att det kan bli en väpnad konflikt i området. Det kanske inte sker just i dag, men omständigheterna kan leda till det eftersom situationen är som den är. Det står i svaret att en ingående beredningsprocess har pågått. Beror det på att man har haft stora betänkligheter om hur man skall göra i detta fall? Jag undrar också om man har vägt in det nya klassificeringssystemet när man har tagit ställning.

Jag vill understryka det Jan Jennehag sade om mänskliga rättigheter. Den frågan utgör ju också en bedömningsgrund. Vi får ständigt rapporter från Amnesty om brott mot mänskliga rättigheter som jag tycker att man verkligen skall ta på allvar.

Vi skall heller inte exportera till länder som är så fattiga att det inte blir någonting över till befolkning och utveckling när man använder en så stor del av statsbudgeten till militära ändamål.

Anf. 7 JAN JENNEHAG (v):

Herr talman! Statsrådet sade att stämningen alltid är dålig mellan Indien och Pakistan – den har varit dålig och kommer kanske att så förbli – men att det ändå finns en viss dialog.

För en okunnig iakttagare verkar denna dialog mest bestå i utbyte av oförskämdheter. I förrgår fick vi ett TT-meddelande om den dåvarande talmanen i Pakistans parlament – jag vet inte om han är talman längre med tanke

på situationen. Hans yttranden vid besök i Indien var knappast ett sätt att befästa en fortsatt dialog.

Jag vill återkomma till frågan om de mänskliga rättigheterna. På en punkt är jag utomordentligt bestämd. Varje objektiv bedömning måste leda till den slutsatsen att det förekommer omfattande och grova kränkningar av mänskliga rättigheter, och att vi inte ser något slut på dem.

Anf. 8 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Jag medger gärna, Jan Jennehag, att läget för de mänskliga rättigheterna i Pakistan lämnar en hel del övrigt att önska. Vår bedömning är dock att läget är sådant att skäl att förbjuda krigsmaterielexport till Pakistan på den här grunden icke finns, i synnerhet som vår bedömning är att förhållandena i detta hänseende snarast har förbättrats under den nuvarande pakistanska regeringen.

Jag vill svara på Ingela Mårtenssons fråga om beredningsprocessen. Det är alltid en noggrann beredningsprocess. Den blir extra noggrann och ingående när det gäller en så stor affär som det här är fråga om. Vi har vägt in alla dessa olika synpunkter. Skälet till att vi tog upp ärendet i Utrikesnämnden var att det rörde sig om ett mycket stort ärende.

Det slutliga ställningstagandet kommer också att beakta den fortsatta händelseutvecklingen. Det här är ett preliminärt besked. Leveranser blir inte aktuella förrän bortåt 1997.

Anf. 9 JAN JENNEHAG (v):

Herr talman! När det gäller mänskliga rättigheter hoppas statsrådet på framtiden. Jag är inte lika optimistisk. Jag tror att läget kommer att förvärras.

Jag tror också att läget kommer att förvärras vad gäller konflikten med Indien. I delstaten Jammu och Kashmir finner vi allt som karakteriserar en oviss och mörk framtid. Där finns mängder av konflikter som har etnisk, religiös, territoriell eller kulturell bakgrund. Vilken aspekt man än tittar på finns det en sprängkraft i Kashmir som på ena eller andra sättet återgår till Pakistan. Pakistan har uppmuntrat separatist- och splittringstendenserna i delstaten Jammu och Kashmir.

Där finns rörelser med olika bindningar till Pakistan som förespråkar ett fritt Ladakh, alltså en delning av den nuvarande delstaten. Vi kommer att se detta område fyllt med konflikter även framöver.

Anf. 10 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Herr talman! Jag vill också återkomma till frågan om mänskliga rättigheter. Den nuvarande regeringen har sagt att man alltmer skall betona mänskliga rättigheter. Jag tycker att man skall väga in den aspekten mer, särskilt när det gäller att exportera vapen och även när det gäller bistånd. Denna föresats skall också komma till konkret uttryck.

Regeringen skall göra en totalbedömning av situationen. Då tycker jag att man också måste väga in de etiska värderingarna. Man exporterar alltså vapen till ett fattigt land där stor del av budgeten går till militära medel. Man diskuterar nu internationellt, t.ex. i Världsbanken, i dessa termer. Man skall

också se till hur landet använder sin budget och inte uppmuntra fattiga länder att använda alltför stor del till militär verksamhet.

Prot. 1992/93:95
20 april 1993

Svar på frågor

Anf. 11 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Jag medger gärna att bedömningarna på de här olika punkterna är svåra att göra. Det gäller Pakistan och väldigt många andra länder.

I det här fallet, liksom i andra fall, har det skett en *mycket* noggrann beredning. Ärendet har diskuterats ingående i regeringen. Det har diskuterats ingående med alla politiska partier som är företrädare i den rådgivande nämnden. Med hänsyn till ärendets storlek har det också föredragits i Utrikesnämnden.

Den samlade och enhälliga bedömningen på denna punkt har varit att den här leveransen – det här anbudet – åtminstone som situationen kan bedömas i dag, står i överensstämmelse med riktlinjerna. Slutligt ställningstagande kan bli aktuellt om Kockums får ordern. Leveranserna ligger, som sagt, längre fram i tiden och beslutet, naturligtvis, närmare i tiden.

Anf. 12 JAN JENNEHAG (v):

Herr talman! Statsrådet säger att de här bedömningarna är svåra. Själv tycker jag att de är väldigt enkla i fallet Pakistan. Här skiljer sig våra uppfattningar åt.

Jag konstaterar att vi nog inte kommer längre. Vi får nöja oss med att konstatera vad som är den enes och den andres åsikt i den här frågan.

Anf. 13 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Herr talman! Än en gång skulle jag just när det gäller frågan om mänskliga rättigheter vilja fråga: När det handlar om så klara övergrepp som i det här fallet – övergreppen är ju dokumenterade av Amnesty m.fl. – vad har det då för betydelse att det står i riktlinjerna att man skall ta hänsyn till läget när det gäller mänskliga rättigheter?

Anf. 14 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Svaret på den frågan är att bedömning görs i varje enskilt fall av huruvida brott mot och kränkningar av de mänskliga rättigheterna är av sådan omfattning och intensitet att de kan anses stå i strid med riktlinjerna.

Som jag sade tidigare har läget i Pakistan genom åren lämnat en hel del övrigt att önska i detta hänseende. Men både tidigare regering och nuvarande regering har gjort bedömningen att situationen ändå icke kan anses vara av så allvarlig natur att detta i sig utgör skäl för att säga nej till krigsmaterielexport; detta i förevarande fall i synnerhet mot bakgrund av att det är vår sammanfattande bedömning att MR-läget har förbättrats under den nuvarande pakistanska regeringen.

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

Anf. 15 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Lars Sundin har frågat mig om det finns någon grund för uppgifterna i massmedierna om att Sverige i EG-förhandlingarna skulle vara berett att ge upp frihandeln med Baltikum.

Svaret på frågan är nej.

Anf. 16 LARS SUNDIN (fp):

Herr talman! Tack för svaret på min fråga om Sverige är berett att ge upp frihandeln med Baltikum.

Jag framställde frågan därför att jag i pressen har sett en del oroande uppgifter om att våra frihandelsavtal med Estland, Lettland och Litauen skulle vara i fara. Statsrådet säger kort och gott nej – fattas väl bara annat! Sverige är säkert inte berett att ge upp dessa avtal, utan Sverige kommer säkert att försvara dem i EG-förhandlingarna.

Men kommer vi att lyckas? Kommer vi att få behålla de avtal som vi har med Estland, Lettland och Litauen? Vilken bedömning gör statsrådet i det avseendet?

Anf. 17 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Det är min bedömning att vi när det gäller kravet på att få behålla våra frihandelsavtal med Estland, Lettland och Litauen står på mycket fast grund, av både ekonomiska och politiska skäl.

Vi gör det av ekonomiska skäl, därför att det är ett allmänt europeiskt intresse att verka för ökad frihandel. Det här är ett steg i en strävan som också EG har, nämligen att successivt låta nya länder i Central- och Östeuropa omfattas av frihandeln. Omvänt kan det också sägas att olägenheterna – i den mån det finns sådana – av att Sverige skulle tillämpa en annan ordning än några andra EFTA-länder och EG-länderna på den här punkten är mycket begränsade. Handeln är ju, trots allt, mycket begränsad.

Vidare gör vi det av politiska skäl därför att det, enligt min mening, knappast finns någon fråga som i dag är av större betydelse i det europeiska sammanhanget än frågan om att slå broar till de nya demokratierna och de nya marknadsekonomierna i Central- och Östeuropa.

Det är alldeles uppenbart att Sverige, med sitt geografiska läge och sina historiska traditioner, tillsammans med de andra nordiska länderna måste känna ett särskilt ansvar för utvecklingen beträffande just Estland, Lettland och Litauen.

Det är på dessa grunder som vi kommer att argumentera för en fortsatt frihandel med dessa länder. Jag anser, som sagt, att vi har mycket torrt på fötterna.

Anf. 18 LARS SUNDIN (fp):

Herr talman! Statsrådets bedömning är alltså att de svenska avtalen med de baltiska staterna kan få äga bestånd även efter det att vi gått med i EG. Det är alltså ett baltiskt intresse, ett svenskt intresse och, naturligtvis, ett

europiskt intresse att ekonomisk tillväxt stagar upp och gynnar sköra och bräckliga demokratiska system.

Men har statsrådet Dinkelspiel några faktiska grunder för sin bedömning att anför utöver detta med den allmänna tron på att nämnda skäl räcker? Vad har t.ex. den danske utrikesministern egentligen sagt? Det finns olika bud ute i landet beträffande den saken.

Prot. 1992/93:95
20 april 1993

Svar på frågor

Anf. 19 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Frågan är väl, som Lars Sundin sade, i första hand föranledd av att det förekommit en tidningsuppgift av innebörden att den danske utrikesministern skulle ha sagt att de här frihandelsavtalen måste avskaffas.

Denna tidningsuppgift har sedermera, om jag uppfattat situationen rätt, dementerats. Vad den danske utrikesministern har sagt, och detta är helt naturligt, är att detta är en fråga som måste diskuteras i förhandlingarna. Mig veterligt finns det icke någon EG-ståndpunkt i det här avseendet. Därför kan jag bara ge uttryck för en egen bedömning av våra förutsättningar att få gehör för våra önskemål.

Helst av allt skulle jag se att man också från EG:s sida gick vidare mot frihandel också med de baltiska länderna, såsom skett när det gäller några av de andra länderna. Då skulle frågan om frihandeln kunna lösas inom ramen för ett vidare europeiskt samarbete.

Anf. 20 LARS SUNDIN (fp):

Herr talman! Jag delar den uppfattningen. Det statsrådet sade om den senare aspekten vore naturligtvis det allra bästa.

Är det en korrekt bedömning att vi, trots alla våra enligt vår mening välgrundade argument, i sämsta fall kan bli tvingade att ge upp våra baltavtal, frihandelsavtal, för att få komma med i EG?

Anf. 21 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Såväl när det gäller den här punkten som när det gäller alla våra andra förhandlingskrav ligger det i själva sakens natur att jag inte vill diskutera förhandlingsmarginaler o.d. Det tror jag vore att göra våra egna intressen i förhandlingarna en stor otjänst.

Jag har klart angivit vad som är den svenska förhandlingspositionen. Jag har sagt att jag bedömer förutsättningarna som goda när det gäller att få gehör för våra krav på den här punkten och att vi har mycket torrt på fötterna. Vidare tror jag att det gagnar svenska intressen att jag inte utvecklar min argumentering ytterligare på den punkten.

Anf. 22 LARS SUNDIN (fp):

Herr talman! Vi i Sverige har alltså inte ändrat uppfattning. Vi kommer också i fortsättningen att arbeta för frihandel med de baltiska staterna. Det är bra.

Men tanken på att vi trots allt inte kommer att lyckas oroar mig och baltarna. För mig som EG-vän vore det ett mycket beskt piller att svälja. Vore det ett beskt piller också för utrikeshandelsministern?

Anf. 23 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Jag delar Lars Sundins uppfattning på den punkten.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1992/93:569 om fruktimporten från Sydafrika

Anf. 24 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Eva Zetterberg har frågat mig på vilka grunder regeringen har beviljat dispens för fruktimport från Sydafrika.

Regeringen kan enligt gällande lagstiftning medge undantag från förbudet mot handel med Sydafrika. Sådana undantag kan komma i fråga om ett upprätthållande av förbudet skulle medföra effekter som är ägnade att motverka syftet med förbudet eller om det i övrigt finns särskilda skäl.

Under många år gällde som praxis att lämna dispens för export av varor inom det medicinska och det humanitära området.

I april 1992 beslöt regeringen, efter samråd med ledamöter i den s.k. Sydafrikadelegationen, att också medge undantag för viss utförsel av varuprover, för viss transiteringstrafik genom Sverige och då starka sysselsättnings-skäl kunde åberopas.

I oktober 1992 beslöt regeringen, efter hörande av Utrikesnämnden, att dispens från handelsförbudet också skulle kunna komma i fråga om ett upprätthållande av förbudet skulle leda till avsevärda nackdelar för de svenska företagens långsiktiga konkurrensposition med betydande konsekvenser för produktion och sysselsättning i Sverige.

Frågan om dispenser från handelsförbudet diskuterades återigen vid Utrikesnämndens sammanträde den 23 februari i år. Enighet rådde härvid om att det var motiverat att föra en generös dispenspolitik. Efter diskussioner mellan de partier som är företrädde i Utrikesnämnden har detta av regeringen tolkats som att dispenser bör vara möjliga för sådana företag som varit verksamma i Sydafrika före handelsförbudets införande år 1987 och för transaktioner som bedöms vara till ömsesidig nytta.

Det är mot bakgrund härav som regeringen vid sitt sammanträde den 18 mars har beviljat en tidsbegränsad dispens för import av vissa kvantiteter citrusfrukter och andra frukter från Sydafrika. I övrigt avslogs den aktuella ansökningen.

Jag vill understryka att den utveckling av dispenspolitiken som jag just har redovisat har sin utgångspunkt i skrivningar i utrikesutskottets betänkande UU13 med anledning av regeringens proposition i Sydafrikafrågan våren 1992. Utskottet framhåller nämligen att ”— — avsikten med dispensförordningen — — inte är att frångå gällande sanktioners syfte men att ge visst utrymme för en tillämpning avpassad till utvecklingen i Sydafrika”.

Varje steg i den gradvisa liberalisering av dispenspolitiken som har skett under det senaste året har tagits i ljuset av en positiv utveckling mot demokrati i Sydafrika. En redovisning för denna utveckling har riksdagen fått ta del av i den skrivelse som överlämnades i början av mars.

Handelsförbudet har inte upphävts, och så kommer inte att ske förrän en

bindande överenskommelse finns om det s.k. övergångsrådet. Detta blir ett viktigt steg i den gradvisa avveckling av sanktionerna som förutsågs i Sydafrikadelegationens rapport.

Jag vill slutligen erinra om något som ibland glöms bort i den svenska debatten om sanktionerna mot Sydafrika, nämligen vad som sades om syftet med sanktionerna i den proposition som presenterades i mars 1987. Av denna framgår klart att syftet var att sanktionerna skulle utgöra ett led i de internationella ansträngningarna att få till stånd en ändring av den sydafrikanska rasåtskillnadspolitik och att de skulle "driva på processen inom FN". Det faktum att andra länder har avvecklat sina handelsförbud, i den mån man över huvud taget infört något sådant, är som jag har framhållit i andra sammanhang något som måste beaktas när vi diskuterar utformningen av den svenska sanktionspolitiken.

Anf. 25 EVA ZETTERBERG (v):

Herr talman! Jag tackar statsrådet Dinkelspiel för svaret på min fråga och konstaterar att det är utförligt. Men svaret är redan historiskt så till vida att det hade kunnat avges för en månad sedan, för då hade det varit någorlunda relevant.

Jag anser alltså inte att svaret är särskilt relevant i dag, när alla vet vad som hände i Sydafrika påskafton 1993. Då mördades ju en av ANC:s mest betydande ledare, Chris Hani.

Vad som har skett i Sydafrika efter detta mord tror jag att vi alla är medvetna om, dvs. att de förhoppningar som många av oss har ställt på just utveckling mot fred och demokrati har, om inte totalt grusats, så åtminstone mötts av ett tillfälligt stopp. Det är inte en spikrak fredlig utveckling, som vi har haft förhoppningar om, utan dessa förhoppningar har fått ett allvarligt brott.

Därför vill jag gärna upprepa frågan: Vilken är statsrådets uppfattning i den aktuella situationen? Har det som hände i Sydafrika påskafton 1993 ingen betydelse?

Jag vill säga något om dispensen av den aktuella fruktimporten. Det är framför allt sysselsättningsskäl som regeringen har motiverat andra dispenser med. I detta fall finns det inte några sådana skäl. Det gäller inte sysselsättningen i Sverige. Jag kan därför inte riktigt uppfatta att det är ett bärande argument i den här frågan.

Det står i svaret att detta gäller under en begränsad tid. Vilken tid då? Det står också att man har avslagit delar av dispensansökan. Vad avser det?

Till slut något om motiven. Jag tycker att det är mycket bra att statsrådet tar upp motiven till sanktionspolitiken. Men det är väl just den motiveringen som kvarstår i dag, nämligen som ett effektivt medel till påtryckningar mot den rasistiska regeringen i Sydafrika?

Anf. 26 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! På en punkt tror jag att vi kan vara hundraprocentigt överens. Det gäller den tragiska händelse som inträffade i påsktid i och med mordet på Chris Hani. Oavsett hur man bedömer effekten av detta på den fort-

Prot. 1992/93:95
20 april 1993

Svar på frågor

sätta utvecklingen i Sydafrika, kan detta givetvis icke annat än fördömas i mycket starka ordalag.

När det gäller bedömningen av hur detta kan påverka den fortsatta händelseutvecklingen i Sydafrika, är det möjligt att Eva Zetterbergs och min uppfattning går isär. Personligen vill jag inte utesluta att Eva Zetterberg har rätt, dvs. att detta kommer att leda utvecklingen i en annan riktning. Det är icke uteslutet. Det kan komma att försena demokratiseringsprocessen. Men jag är helt enkelt inte beredd att dra den slutsatsen i dag. Det finns mycket motstridiga uppgifter på den här punkten. Vi får dagligen rapporter som delvis är motstridiga. Jag tror därför att det ännu är för tidigt att dra någon slutsats på den här punkten. Vårt fortsatta agerande när det gäller sanktionspolitiken – därom kan vi åter vara eniga – kommer bl.a. att bestämmas av utvecklingen i Sydafrika.

Slutligen beträffande tidsbegränsningen. Vi har låtit den avse en odlings-säsong – jag tror att det gäller sex månader – just därför att det kan uppstå en situation där vi icke finner fortsatt import vara i överensstämmelse med våra grundläggande riktlinjer för sanktionspolitiken.

Anf. 27 EVA ZETTERBERG (v):

Herr talman! Vi kan vara överens om att det finns motstridiga besked. Det finns många olika signaler som går åt klart olika håll. Det är naturligtvis inte min förhoppning att utvecklingen skall gå mot ett kvarvarande av en rasistisk regim och kvarvarande av en fullständigt odemokratisk styrelse och ett förtryck av större delen av befolkningen i Sydafrika. Alla ansträngningar måste sättas in från den internationella opinionen för att medverka till en fredlig utveckling och demokrati. Men det är just där som jag menar att Sveriges roll kommer in, att bibehålla sanktionerna tills de krav uppfyllts som man från ANC och demokratiska krafter har ställt upp, nämligen på en övergångsregering och på att det skall finnas en utsatt tid för val. Det finns också en rad andra krav. Men inget av dessa krav är ju uppfyllda. Men trots det och i en förvärrad inhemsk situation i och med mordet på Chris Hani, väljer regeringen att ge dispens när man i stället, just nu, borde stanna upp och fråga vad som händer och hur vi på det mest effektiva sättet kan stödja den demokratiska opinionen i Sydafrika.

Anf. 28 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Jag tror att vi är eniga om att det är önskvärt att ett övergångsråd etableras så snart som möjligt. Vi ser givetvis också gärna att ett valdatum fastställs så snart som möjligt. Men jag vill inte utesluta att processen kan fortsätta som förutsett och att beslut i den här delen kan fattas under det här halvåret. Det är, som jag har sagt tidigare, en utgångspunkt för vår bedömning om den fortsatta sanktionspolitiken.

Jag måste korrigera en uppgift, nämligen att Sverige inte skulle ha tagit hänsyn till utvecklingen i Sydafrika när det gäller sanktionspolitiken. Det är faktiskt det förhållandet att utvecklingen inte har kommit så långt som vi bedömer önskvärt som har gjort att Sverige nu är det enda land som har kvar handelssanktioner. Norge avskaffade sanktionerna den 15 mars, och Finland

avskaffade tydligen i dagarna de sista resterna. Det om något är väl ett bevis på att vi beaktar utvecklingen i Sydafrika?

Prot. 1992/93:95
20 april 1993

Anf. 29 EVA ZETTERBERG (v):

Herr talman! Jag tycker att Sverige i första hand skall diskutera med de demokratiska krafterna i Sydafrika när tidpunkten för ett avbrytande av sanktionerna är lämplig. Det är väl den första parten att diskutera med, inte med den norska eller den finska regeringen. Jag har dessutom fått uppgifter om att det finns länder som har kvar sanktionspolitiken. Men det kan vi diskutera och ta reda på bättre.

Det viktiga i dag är emellertid att Sverige med all den kraft som är möjlig står bakom kraven på demokrati i stället för att, i mina ögon, förstöra möjligheten till påtryckningar som ändå finns internationellt. Det kan vi göra genom att inte bevilja alla dispenser, speciellt inte i dagens situation i Sydafrika, som är ännu mer osäker än den har varit på länge.

Anf. 30 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! För det första diskuterar vi med alla berörda parter och inte minst med ANC. Vi har mycket nära kontakter med ANC i dessa frågor.

För det andra beviljar vi inte licenser i alla fall. Faktum är att vi har varit restriktiva när det gäller generella licenser för företag som inte har varit verksamma i Sydafrika tidigare, just därför att vi vill ha några kort kvar i denna bild.

För det tredje har vi tidigare, när det gäller importärendena, huvudsakligen varit generösa i fråga om tillstånd för export till Sydafrika. När vi nu i några fall även har öppnat möjligheterna för import, går det bl.a. tillbaka på diskussioner med ANC, som har visat intresse, inte minst från synpunkten av ömsesidig nytta av att vi också har en generösare dispensgivning i denna del.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1992/93:565 om översyn av sekretesslagen

Anf. 31 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Herr talman! Ingbritt Irhammar har frågat mig om jag är beredd att ta initiativ till att ändra sekretesslagen. Hon syftar då på möjligheterna att sekretessbelägga videofilmer som finns hos en domstol med anledning av att det väckts åtal för barnpornografibrott.

Jag vill först säga att jag anser att det i sig framstår som olyckligt att en domstol kan vara skyldig att lämna ut kopia av handlingar till en enskild, när handlingarna finns hos domstolen just därför att det påstås att handlingarnas innehåll är sådant att det kan vara brottsligt att sprida dem.

Offentlighetsprincipen, som innebär att vi alla har rätt att ta del av allmänna handlingar om de inte är föremål för sekretess, har särskilt stor betydelse i domstolsverksamheten. Principen om att domstolsförhandlingar skall vara offentliga och att det material som ligger till grund för domstolens be-

dömning skall vara offentligt, är av grundläggande betydelse för rättssäkerheten och för allmänhetens förtroende för rättsordningen. Sekretess hos domstol skall därför gälla endast om det finns ett mycket starkt behov för detta.

När det gäller mål av det slag som Ingbritt Irhammar syftar på, utgör en del av det påstådda brottet själva spridandet av handlingen. Man skulle därför kunna säga att det uppstår en kollision mellan offentlighetsprincipen och förbudet att sprida handlingarna. En sådan ordning är, som jag inledningsvis nämnde, inte tillfredsställande. Saken kompliceras ytterligare av att reglerna i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen om beslag och konfiskation som Stockholms tingsrätt konstaterade i ett beslut i fredags också måste beaktas i sammanhanget. Noggranna överväganden måste ligga bakom en eventuell ändring av gällande rätt. Jag avser att omedelbart ta initiativ till att behovet av lagändringar undersöks närmare.

Anf. 32 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Herr talman! Det är ett mycket glädjande besked att frågan tas på så pass stort allvar och att det skall ske en omedelbar översyn. Jag är jätteglad för det svaret.

Jag har upplevt de beslut som har fattats som mycket motsägelsefulla och stötande. Nu får man höra att det är fritt fram för folk att ringa till tingsrätten och beställa kopior på barnporrfilmer. De ringer till tingsrätten och säger att de vill ha en kopia eftersom de har rätt till det enligt offentlighetsprincipen. De får då till svar en fråga om vilken film de vill ha. Reaktionen blir: "Oj, är det mer än en? Vilken är den bästa?"

Jag tycker att detta är så oerhört stötande. Jag tänker på barnen som figurerar i filmerna. Jag tycker att vi inte ger dem tillräckligt skydd i dag. Samhället ställer inte upp med att skydda dem nu när ytterligare kopior kan spridas både lagligt och billigt. I vanliga fall är detta något som är förbjudet, och därför utgör det en risk att köpa barnporrfilmer. Vad jag har hört är de filmer som finns dyra, eftersom det finns en risk kombinerad med köpet. Nu är det lagligt och billigt!

Folk förstår inte detta. Flera människor har ringt till mig och sagt att "Sverige är fantastiskt. Ni stiftar lagar och hänger inte med i vad befolkningen tycker." Det är mot denna bakgrund som jag är så glad för detta beslut.

Jag har en följdfråga. Jag förstår att det måste till oerhört noggranna överväganden. Självt värnar jag också om offentlighetsprincipen. Det är viktigt att folk kan få bli insatta i vad bevismaterialet innebär. Å andra sidan brådskar det med besked i en sådan översyn. Vad är en rimlig tidslängd för en sådan översyn?

Anf. 33 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Herr talman! Det är faktiskt svårt att i nuläget svara på frågan. Som Ingbritt Irhammar förstår är detta en komplicerad juridisk fråga. Å ena sidan är det fråga om offentlighetsprincipen, som vi alla värnar om, å andra sidan är det, precis som Ingbritt Irhammar sade, fråga om skyddet för barnen. Jag vill inte gärna ge mig in på att ge någon bestämd tidsram. Men jag kan försäkra att arbetet skall bedrivas med största skyndsamhet.

Anf. 34 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Herr talman! Jag är glad för detta svar. Jag vill i det här sammanhanget trycka på frågan om de enskilda barnens integritet. Den frågan måste ligga nära diskussionen om att sekretessbelägga handlingar.

Vidare har jag funderat på följande. Om det nu är fråga om offentliga handlingar – rätten har gjort den tolkningen – varför kan inte folk tvingas att ta sig till tingsrätten och där ta del av handlingarna? På så sätt sprids de inte utanför huset. Hur skall vi annars kunna följa alla de videokopior som har delats ut? Hur skall vi sedan försöka få in dem igen? Hur många kopior har gjorts under tiden?

Varför kan inte folk tvingas att gå till domstolen för att få se på bevismaterialet? Då är materialet inte sekretessbelagt.

Anf. 35 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Herr talman! Ja, det är många faktorer som behöver övervägas. Det är en komplicerad fråga inte bara när det gäller den juridiska naturen utan även hanteringsmässigt. Nu har frågan om beslag och konfiskation kommit med i tingsrättens nya beslut. Det visar ytterligare komplikationsgraden i detta.

Jag kan naturligtvis mycket väl förstå att det väcker stor uppmärksamhet att tingsrätten skall medverka till att sprida barnpornografi eftersom det är fråga om ett straffbelagt brott. Jag tycker precis som Ingbritt Irhammar att det är stötande för allmänheten. Det är det som är motivet till att jag vill göra något så fort som möjligt för att klarlägga både det juridiska och det faktiska läget.

Anf. 36 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Herr talman! Jag är väldigt nöjd med det kompletterande svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1992/93:564 om åtgärder för att öka människors rättstrygghet

Anf. 37 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Kjell Eldensjö har frågat mig hur Justitiedepartementet kommer att agera för att minska människors oro, så att människor inte känner att de behöver skaffa sig vapen för att skydda sig.

Eldensjö anger i frågan bl.a. att tilltron till rättsväsendet har varit vikande under ett antal år, det grova våldet har ökat och uppklaringsprocenten minskat.

Frågan om hur man skall komma till rätta med den oro en del människor känner för att bli utsatta för brott är både befogad och mycket aktuell. Jag kan instämma i Eldensjös beskrivning av det tilltagande våldet i samhället. Brottsligheten har i dag nått en nivå som inte kan accepteras.

Det är i första hand en uppgift för polisen att svara för den allmänna ordningen och säkerheten för alla människor i Sverige. Vi har vidtagit en rad åtgärder för att förbättra möjligheterna för polisen att verkligen kunna leva

upp till kraven. Men polisen kan självfallet inte ensamma åstadkomma att brottsligheten minskar och människors trygghet mot att utsättas för brott ökar. Det är uppgifter som angår oss alla som lever i samhället.

Förutom åtgärder på polisens område har vi även i övrigt lagt ner mycket arbete på trygghetsskapande insatser. Det gäller över hela det kriminalpolitiska fältet – från förebyggande åtgärder till skärpningar inom straffssystemet.

Regeringen har således alldeles nyligen, efter förslag från mig, beslutat tillsätta en parlamentarisk kommitté (dir. 1993:37) för att se över rollfördelningen mellan polisen, kommunerna och de enskilda när det gäller att skapa trygghet mot brott, särskilt vardagsbrottslighet, och mot alla slag av ordningsstörningar. Kommittén skall bl.a. överväga hur tryggheten mot brott skall kunna ökas genom ett vidgat engagemang från enskilda, exempelvis genom grannsamverkan mot brott och annan lokal brottsförebyggande verksamhet.

Kommittén har en mycket viktig uppgift att fylla när det gäller att föreslå åtgärder för att öka samhällets samlade insatser mot brott så att människor kan känna trygghet mot våld, inbrott och annan sådan brottslighet.

Polisen skall självfallet även i framtiden ha huvudansvaret för att upprätthålla lag och ordning. Men det gäller att finna former för att också ta till vara det engagemang och de erfarenheter som redan i dag finns på det kommunala området och hos enskilda personer och företag, som ett komplement till det arbete som polisen utför.

Om vi inte kan finna effektiva och rättssäkra former för att öka människors trygghet mot brott, finns ytterst en risk för att människor tar lagen i egna händer och t.ex. bildar "medborgargarden" för att upprätthålla lag och ordning. En sådan utveckling vore självfallet djupt olycklig.

Anf. 38 KJELL ELDENSJÖ (kds):

Herr talman! Först vill jag tacka statsrådet för svaret på min fråga. Den är naturligtvis föranledd av den stora oro, för att inte säga rädsla, som många människor helt uppenbart känner inför det ökande inslaget av våld i samhället. Det är våld som efterhand blivit allt råare.

Jag är väl medveten om att denna fråga kan leda till en lång debatt och diskussion utan att man ändå kan belysa den tillräckligt mycket. Men det är inte min avsikt.

Det är fasansfullt om folk känner sådan oro inför våldet att de börjar ta till olagliga medel för att komma till rätta med olagligheterna. Det oroar mig att människors tilltro till rättsväsendets förmåga att kunna skydda medborgarna börjar bli så lågt att de börjar beväpna sig för att vid behov använda vapnen. I så fall är vi snart inne i en våldsspiral som kan få oöverskådliga konsekvenser.

Det är bra att riksdagen på förslag från regeringen har beslutat om att folk skall, under en tid, kunna få lämna in vapen, och därmed kommer en del av de olagliga vapnen bort från samhället. Såvitt jag förstår är det ändå ganska lätt för den som vill att skaffa sig vapen.

Det sägs ofta att det som sker i Amerika så småningom kommer att komma över till Europa och Sverige. Jag vet att man i USA ser på ett helt

annat sätt på innehav av skjutvapen och att där finns helt andra lagar än i Sverige. Ändå är det kusligt att i TV kunna se hur människor i USA beväpnar sig och t.o.m. går skjutkurser och övar sig i att döda.

Känner justitieministern någon oro över att det kan spridas en sådan utveckling till Sverige?

Prot. 1992/93:95

20 april 1993

Svar på frågor

Anf. 39 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Kjell Eldensjös fråga är i högsta grad befogad. Det är just denna oro, som jag och många andra känner, som gör att jag ser det som en viktig uppgift att förbättra tryggheten i samhället.

Även om USA och Sverige är väsensskilda i synen på skjutvapen får vi inte göra de misstag som vi i Sverige gjorde under 1960-talet i diskussionen om narkotika – även på det området var vi väsensskilda i vår uppfattning. Men åskilliga av de problem som vi i dag har beror på att vi inte insåg att vi trots att vi var väsensskilda löpte risken att få ett ökat narkotikamissbruk.

Utöver det som Kjell Eldensjö sade om vapenamnestin, som skall gälla under sommaren 1993, har regeringen med riksdagens stöd fått igenom en skärpning av reglerna om olaga vapeninnehav. Vi har också gemensamt kämpat för – och snart nått vårt mål – att få önskat antal poliser i tjänst. Jag tror detta är en viktig del när vi kombinerar det med nya arbetsmetoder för polisen. När vi får ut polisen på våra gator kommer det att få stor betydelse för människors känsla av trygghet. Redan nu får jag rapporter från allmänheten i olika delar av landet att man noterar att man nu ser poliser på gatorna på kvällarna.

Anf. 40 KJELL ELDENSJÖ (kds):

Herr talman! Man kan vinkla min fråga till justitieministern på många olika sätt. Jag tänker nu ta upp en förebyggande aspekt.

Av BRÅ har jag fått lära mig att ökningen av den grova brottsligheten egentligen har sin grund i småbrottslighet och allmän oärlighet som hela tiden ökar. Detta är på ett utmärkt sätt illustrerat med ett pyramiddiagram. När pyramidens bas – småbrottsligheten – vidgas ökas pyramiden uppåt – den grövre brottsligheten ökar. Detta faktum leder till tanken om huruvida vår uppfostran av barn och ungdom när det gäller att vara ärliga och hederliga undan för undan avsevärt försämrats. Är det inte så, justitieministern, att för att det skall finnas en chans till ett trendbrott för brottsligheten – som vi vill ha – måste mer resurser sättas in när det gäller barn och ungdom, så att färre ungdomar startar en brottskarriär.

Anf. 41 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Jag är övertygad om att vi är helt överens om att när det gäller att sätta in mer resurser – vilka skall sättas in – är det i första hand resurser i form av vuxnas engagemang i barnen som det handlar om och inte om pengar. Det är någonting helt annat.

Själv brukar jag i olika sammanhang påpeka just det som Kjell Eldensjö tar upp. De grovt kriminella har en lång brottsbana framför sig. Kan vi hindra någon från att begå det första brottet har vi därmed också förhindrat att få en gravt belastad person. Den viktigaste uppgift som vi har är att få

hela vuxenvärlden, där föräldrarna utgör den viktigaste delen, att förstå betydelsen av engagemang i barnen, med överföring av normer som en viktig beståndsdel.

Anf. 42 KJELL ELDENSJÖ (kds):

Herr talman! Som jag förstår har det forskats rätt litet om grundorsakerna när det gäller förebyggande åtgärder mot den negativa brottslighetsutvecklingen. Jag tycker att det borde forskas mer på detta område. Vad har hänt sedan 1930-, 1940- och 1950-talen som gör att brottsligheten oavbrutet ökar? Vilka är orsakssambanden? Är det ändrade levnadsmönster, nya företeelser som våldsvideo osv. som inverkar på brottsligheten?

Själv tror jag exempelvis att flera decennier med till stora delar värderingsneutral skola, avkristning i landet, m.m. har varit starkt bidragande orsaker också till brotts- och våldsutvecklingen. Enligt min mening måste rättssamhället söka roten till det onda. Kommer justitieministern att ta några initiativ till forskning för att utröna orsakssambanden när det gäller brottsutveckling?

Anf. 43 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! I höstas kom en mycket intressant rapport från BRÅ som innehåller just en del av det som Kjell Eldensjö nämner, nämligen faktorer som är av betydelse för utveckling av brottsligheten. Man pekar bl.a. på betydelsen av hela familjen, skolan och uteblivna reaktioner. Denna forskning förekommer i BRÅ:s regi. BRÅ ligger under Justitiedepartementet.

Anf. 44 KJELL ELDENSJÖ (kds):

Herr talman! För att förebygga brottslighet, framför allt när det gäller att förhindra ungdomars brottsdebut, behövs det ett intimt samarbete mellan exempelvis Justitie-, Civil- och Socialdepartementen. Detta intima samarbete behövs även i kommunerna inom områden som polis, skola, socialnämnd, osv. Det arbetet ligger i linje med den parlamentariska kommitté som tillsatts, vilket jag tycker är väldigt bra, och gäller ett arbete på lång sikt.

På kort sikt behövs direkta och handfasta åtgärder. Som vi hörde av justitieministern har också poliserna ökat i antal och syns mer. Bedömer justitieministern att de här åtgärderna räcker som akuta och kortsiktiga insatser för att vända brottsutvecklingen?

Anf. 45 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Ännu är inte allt gjort, Kjell Eldensjö. I det här sammanhanget vill jag nämna att jag i juni från Ungdomsbrottskommittén kommer att få ett paket med förslag till straffrättsliga åtgärder för att tydligt och snabbt kunna reagera när unga människor är på väg in i brottslighet. Vi skall inte heller glömma bort det beslut som riksdagen nyligen fattat på förslag av regeringen om ändring i narkotikastrafflagen. Det ger oss ytterligare möjligheter att ta tag i unga människor som är på glid.

Det vore övermaga att säga att det vi hittills tänkt är tillräckligt. Jag är

övertygad om att vi även framöver ständigt kommer att få fundera över nya sätt att angripa den här typen av problem.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1992/93:95
20 april 1993

Svar på frågor

9 § Svar på fråga 1992/93:522 om antalet högskoleplatser under år 1994

Anf. 46 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Herr talman! Inger Lundberg har frågat mig om jag anser det försvarbart, att mot bakgrund av den dramatiska situationen på arbetsmarknaden, inte beräkna medel för de 2 000 högskoleplatser som ingick i krisöverenskommelsen också för 1994.

I den överenskommelse som regeringspartierna och Socialdemokratiska partiet träffade i september 1992 ingick ett antal ekonomisk-politiska åtgärder som syftade till att stabilisera den svenska ekonomin. I propositionen som följde på överenskommelsen lämnades förslag till sådana åtgärder. Bl.a. aviserades en utökning av antalet högskoleplatser med 2 000 för våren 1993. Detta förslag redovisade jag i propositionen om förstärkning av den grundläggande högskoleutbildningen. Riksdagen beslutade i enlighet med mitt förslag. Huvuddelen av platserna gick till de mindre och medelstora högskolorna.

I motsats till vad Inger Lundberg säger har medel för dessa platser även beräknats för budgetåret 1993/94 i den proposition om högre utbildning som nu ligger på riksdagens bord, dvs. medel finns beräknade för 2 000 platser såväl höst- som vårtermin.

I detta sammanhang vill jag även erinra om det nya resurstilldelningssystem som gäller fr.o.m. den 1 juli 1993 och som innebär en betydande frihet för universitet och högskolor att själva besluta om hur de tilldelade medlen fördelas och används internt utifrån givna utbildningsuppdrag. Någon detaljerad styrning från statsmakternas sida av hur många studenter som tas in varje läsår kommer inte att förekomma i framtiden. Den volymökning av antalet studenter som ligger bakom de beräknade anslagen för läsåret 1993/94 är emellertid betydande och ger universitet och högskolor stora möjligheter att anta avsevärt flera studenter än tidigare år.

Anf. 47 INGER LUNDBERG (s):

Fru talman! Jag tackar utbildningsministern för svaret. Vi har en utomordentligt allvarlig situation på arbetsmarknaden. Länsarbetsdirektören i Örebro län sade för några dagar sedan att det inte är uteslutet att kanske var femte länsbo står utanför den ordinarie arbetsmarknaden till hösten.

Det är mot den bakgrunden som vi socialdemokrater kräver en kraftig utbyggnad av högskolan, med 10 000 platser utöver regeringens förslag. Vi har i våra förslag utgått från att de 2 000 platser som man kom överens om i krisuppgörelsen gällde för åren 1993–1996. I den beräkning som har gjorts av utskottskansliet har man efter kontakt med departementet sagt att dessa

2 000 platser icke finns framskrivna i propositionen. Om detta kan vi ha olika meningar och kan inte på en eller två minuter klara ut hur det ligger till.

Jag vill framhålla för utbildningsministern att det är utomordentligt allvarligt att propositionerna på högskoleområdet är så oklara, att det kan finnas olika uppfattningar också efter kontroll med departementet om hur propositionerna skall tolkas.

Alltnog – låt oss anta att de 2 000 platserna finns kvar så som utbildningsministern nu har sagt och som vi socialdemokrater förutsatte när vi skrev våra motioner med anledning av högskolepropositionerna. Jag vill då fråga utbildningsministern: Är utbildningsministern beredd att föreslå ytterligare en kraftig utbyggnad av högskolan för att möta den allvarliga situationen på arbetsmarknaden?

Anf. 48 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Fru talman! Det undandrar sig min bedömning hur riksdagens utbildningsutskotts kansli har räknat. Vad som inte undandrar sig min bedömning är hur jag har räknat, och jag har räknat in platserna. Därmed är denna fråga avgjord. Besked i detta fall lämnas direkt från källan.

Situationen hade emellertid för hela den högre utbildningen varit avsevärt bättre, om inte socialdemokraterna under de senaste tio åren så sorgfälligt eftersatt den grundläggande högre utbildningen. Det visar sig nämligen att Sverige har för få akademiker, i synnerhet för få akademiker med längre akademisk utbildning. Att bygga ut denna akademiska utbildning så fort som behovet egentligen stipulerar är till följd av historiska försyndelser inte möjligt. Jag är den första att beklaga att dessa historiska försyndelser kommit att belasta den nuvarande regeringens ambitioner.

Likväl kommer vi att fortsätta att bygga ut den högre utbildningen, men vi kommer att göra det i den takt som är försvarbar med det samtida kravet på kvalitet för de studenter som väljer sådana utbildningsvägar. Det är inte försvarbart att bygga ut utbildning som inte kommer att svara mot de högt ställda kvalitetskrav som studenter och samhället i övrigt har rätt att ställa på universiteten och högskolorna.

Anf. 49 INGER LUNDBERG (s):

Fru talman! Jag kan konstatera att det ur demokratisk synpunkt är utomordentligt allvarligt att det är svårt att tolka vad som egentligen har varit departementets avsikt på olika områden och att departementets egna tjänstemän ger uppgifter som strider mot ministerns. Regeringens huvuduppgift är att regera.

Vi befinner oss i en situation då det tyvärr inte här och nu är brist på akademiker, utan många akademiker är arbetslösa. Vi ser långsiktigt ett stort behov av akademiker. Vad vi behöver är att ta till vara den tid som vi har för fortbildning, utbildning och för grundutbildning av de många som går arbetslösa i dag.

Anf. 50 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Fru talman! Skall jag våga mig på en gissning av varför utskottskansliet möjligen har svårt att räkna just denna vår, kan det hänga samman med den

omläggning av anslagssystemet som vi just nu genomför. Det är nämligen, fru talman, i framtiden inte så – som jag också framhöll i slutet av mitt svar till Inger Lundberg – att vi detaljerat skall räkna studieplatser. Det var den gamla politiken, då regering och riksdag med pekpinnevärdig noggrannhet räknade och ansåg sig veta exakt hur många platser ett universitet eller en högskola skulle tilldelas för resp. utbildning. Den typen av politik avvecklade riksdagen gudskelov genom sitt beslut i december förra året. Nu anslås pengar i klump till universiteten med en rätt och ett ansvar för dessa att väl disponera sina resurser.

Jag tror, som jag också sade i mitt svar, att det innebär att vi kommer att se avsevärt fler antagna till högre utbildning i framtiden än vad vi har sett under tidigare år.

Får jag till sist understryka att vi här och nu har brist på akademiker.

Anf. 51 INGER LUNDBERG (s):

Fru talman! Det är uppenbart att regeringen har ett ansvar, oavsett vilka system ni väljer, både för arbetsmarknadspolitik och för regionalpolitik. Ni har ett ansvar här och nu gentemot de unga människor och de arbetslösa ute i hela landet som ingenting annat vill ha än utbildning.

Utbildningsministern har gång efter gång pressats att ytterligare öka antalet utbildningsplatser av arbetsmarknadsskäl. Men det har kommit litet för sent. Det ryktas om att det skall föreslås 3 000 nya platser på torsdag. Varför kom inte förslaget i januari? Var utbildningsministern inte medveten i januari om att vi till hösten skulle stå inför en allvarig arbetsmarknadssituation?

Anf. 52 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Fru talman! Får jag för Inger Lundberg framhålla att den utbyggnad av den högre utbildningen som regeringen föreslår inte först och främst motiveras av arbetsmarknadsskäl, utan av kravet på det svenska samhället att utbilda fler akademiker. Får jag dessutom påminna Inger Lundberg om att jag inte tror att det finns någon nu levande svensk utbildningsminister som har byggt ut den högre utbildningen fortare än jag.

Anf. 53 INGER LUNDBERG (s):

Fru talman! Jag tror inte att det finns någon nu levande regeringsledamot i någon regering som befunnit sig i och delvis har förorsakat en så dramatisk situation på arbetsmarknaden som den regering som utbildningsminister Unckel sitter i.

Jag vill än en gång fråga utbildningsministern: Kommer kompletteringspropositionen att innehålla förslag om nya platser? Om så är fallet, varför kom inte de platserna i samband med resurspropositionen eller budgetpropositionen, om nu utbildningsministern vill sätta in platserna i det allmänna utbildningspolitiska sammanhanget, som utbildningsministern säger, och inte kasta in platser litet då och då utan ordentlig beredning?

Anf. 54 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Fru talman! Om jag som Inger Lundberg hade tillhört ett parti som just som ett verksamt instrument mot krisen föreslagit rekordhög skattehöj-

ningar, skulle jag vara litet försiktig med orden om var orsaken egentligen ligger till våra ekonomisk-politiska bekymmer.

I fråga om kompletteringspropositionen är Inger Lundberg litet för otålig. Den som väntar, väntar inte förgäves. På torsdag lämnar regeringen besked om sina planer.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1992/93:548 om Statens institut för byggnadsforskning

Anf. 55 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Fru talman! Lennart Rohdin har ställt fråga om vilka åtgärder eller direktiv som har vidtagits för att förbereda förändringar i den samhällsvetenskapliga forskningens organisation, resurser och övriga förutsättningar vid Statens institut för byggnadsforskning, SIB.

Som angivits i forskningspropositionen finns inte nu tillräckligt underlag för ett slutgiltigt ställningstagande till framtiden för den samhällsvetenskapligt inriktade forskningen vid SIB. Regeringen har därför givit Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet i uppdrag att utvärdera den samhällsvetenskapliga forskningen vid SIB och pröva förutsättningarna för dess fortsatta existens. Uppdraget kommer att rapporteras till regeringen senast den 1 oktober 1993.

Anf. 56 LENNART ROHDIN (fp):

Fru talman! Jag tackar utbildningsministern för svaret. Jag vill inledningsvis gärna se det som något mer betryggande att frågan om den samhällsvetenskapliga byggnadsforskningens framtid i fortsättningen kommer att hanteras av det för forskningen mer generellt ansvariga statsrådet.

Som utbildningsministern säkert känner till har det funnits och finns en, som jag ser det, icke-ogrundad oro hos Byggforskningsinstitutet därför att det har funnits och finns propåer om att den samhällsvetenskapliga forskningen gott kunde avvaras, inte på grund av att den nödvändigtvis är av dålig kvalitet utan snarare av rent egenintresse.

Den samhällsvetenskapliga forskningens framtid är ganska otydligt definierad i propositionen av skäl som utbildningsministern här har redovisat. Som säkert är känt förs förberedande diskussioner inom ramen för Tekniska högskolan och Byggforskningsrådet om den tekniska delen av byggforskningens framtid. Som det har ryktats diskuterar man även ett inlemmande i byggforskningen av delar av det som traditionellt utan tvivel kan anses som samhällsvetenskaplig forskning. Om man hade eftersträvat ett samarbete och ett samförstånd med dem som är oroliga på Byggforskningsinstitutet, borde det här arbetet ha skett i största öppenhet och med förtroende för Byggforskningsinstitutet, dess ledning och personal. Jag undrar om utbildningsministern kan utlova detta i fortsättningen. Vid en seriöst menad utvärdering, som den som nu skall ske, får man inte gå hanteringen i förväg så att

utvärderingen föregås av åtgärder som väsentligen gör att utvärderingen i slutändan kan uppfattas som meningslös.

Prot. 1992/93:95
20 april 1993

Svar på frågor

Anf. 57 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Fru talman! Jag delar Lennart Rohdins uppfattning på den sista punkten, att en utvärdering naturligtvis skall göras precis som den är tänkt, nämligen förutsättningslöst och så att den inte ställs inför fait accompli, som gör att slutresultatet är givet från början. Det hade varit då poänglöst att be någon att göra en utvärdering.

Skälet till att regeringen valt vägen via en utvärdering är just det som Lennart Rohdin tidigare påpekade, att det uppenbarligen råder delade meningar om hur den samhällsvetenskapligt inriktade forskningen på byggområdet skall organiseras och vilken roll den del av SIB som sysslar med det skall kunna spela i framtiden. Det är precis därför som jag har tyckt att det har varit klokt att se till att vi får en opartisk värdering innan beslut fattas.

Jag kan, fru talman, inte kommentera de rykten som Lennart Rohdin hänvisar till. Jag har själv inte hört dem. Jag kan försäkra om att från min utgångspunkt gäller att utvärderingar resp. överförande till KTH av den mer tekniskt inriktade delen av SIB skall ske under största möjliga öppenhet och i förtroendefull samverkan med de människor som är närmast berörda.

Anf. 58 LENNART ROHDIN (fp):

Fru talman! Jag ställde ursprungligen frågan till näringsministern, som framför allt är ansvarig för den tekniska delen av byggforskningen och dess framtid. Rykten eller ej – sådana hade jag hört när jag ställde frågan för ett par veckor sedan – vet jag att Byggforskningsinstitutet i går informerats om vad det förberedelsearbete som har bedrivits av Tekniska högskolan och Byggforskningsrådet har resulterat i.

Vad som är ytterst olyckligt i sammanhanget är naturligtvis den mycket korta tid som har givits för den utvärdering som skall ske och det korta tidsperspektiv som uppmålats i propositionen när det gäller finansieringen av den samhällsvetenskapliga forskningen i framtiden. Det gör naturligtvis att osäkerhet och oro skapas, vilket säkerligen kan stimulera många av de mycket skickliga forskarna att söka sig någon annanstans.

Att det görs den här typen av förberedelser, som tydligen även inkluderar delar av den samhällsvetenskapliga forskningen, utan att Byggforskningsinstitutets ledning och personal informeras förrän det hela är genomfört ser jag som mycket oroväckande. Jag hoppas att utbildningsministern här kan försäkra att öppenheten skall garanteras i fortsättningen.

Anf. 59 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Fru talman! Mitt svar på Lennart Rohdins avslutande fråga är: Ja, gärna.

Jag vill som hastigast också kommentera skälet till att vi valt en relativt kort tid för utvärderingen av den samhällsvetenskapliga forskningen. Svaret på den frågan är egentligen det som ligger i Lennart Rohdins fråga, nämligen att vi inte vill ställa den samhällsvetenskapliga forskningen inför ett slags fait accompli, när omvandlingen av den tekniska delen nu fortgår. Önskemålet

är alltså en hygglig parallellitet i de båda forskningsdelarna, oaktat det faktum att det handlar om två olika omvandlingsprocesser.

Anf. 60 LENNART ROHDIN (fp):

Fru talman! Jag är helt nöjd med propositionens formuleringar. Men just därför är det oroväckande att man tydligen utan full öppenhet diskuterar med Byggforskningsinstitutet om att föra över delar av den traditionella byggforskningen till Tekniska högskolan redan innan resultatet av utvärderingen av den samhällsvetenskapliga forskningens framtid föreligger. Det är att inte respektera den kompetenta personalen på Byggforskningsinstitutet, vilken måste ha en rimlig arbetsro för att den skall kunna arbeta med resultatet av utvärderingen.

Jag hoppas att utbildningsministerns övertagande av den här delen av byggforskningen inte bara innebär att utbildningsministern skall administrera avvecklingen av en för marknaden ointressant restpost av ett forskningsområde som hittills har rönt stor internationell uppskattning.

Överläggningen var härmed avslutad.

Meddelande om muntliga frågor till regeringen den 22 april

Anf. 61 TALMANNEN:

Vid frågestunden torsdagen den 22 april kl. 14.30 kommer följande statsråd att närvara:

Statsminister Carl Bildt, statsrådet Reidunn Laurén, arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund, statsrådet Alf Svensson och statsrådet Ulf Dinkel-spiel.

Statsministern besvarar övergripande och allmänpolitiska frågor. Frågorna till övriga statsråd förutsätts beröra deras ansvarsområden inom regeringen.

11 § Svar på fråga 1992/93:550 om behandlingen av personer som tagits i förvar

Anf. 62 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! Hans Göran Franck har frågat mig vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att skapa alternativ till häkten för förvarstagna utlänningar.

Jag har tidigare här i kammaren, den 13 april, diskuterat behandlingen av förvarstagna.

Eftersom ett förvarsbeslut är en ingripande åtgärd för den enskilde individen, får det bara förekomma i situationer där det oundgängligen är nödvändigt. Därför är förutsättningarna för att ta en utlänning i förvar noga preciserade i utlänningslagen, och dessutom är tiden för förvarstagandet begränsat. Av tillgänglig statistik för 1992 framgår att de allra flesta som togs i förvar var berövade friheten en mycket kort tid. Av det totala antalet vuxna, 4 520

st, var 3 074 st förvarstagna i kortare tid än tre dygn och ytterligare 923 st kortare tid än tio dygn. 523 personer satt längre tid än tio dygn.

När det gäller verkställandet av förvarsbeslut är det polismyndigheten som är ansvarig. De förvarslokaler som kan användas är dels förvarslokalen i Carlslund, dels polisarrester, allmänna häkten och kriminalvårdsanstalter.

För närvarande finns inga planer på att bygga ytterligare särskilda förvarslokaler. Däremot har det framkommit uppgifter om att möjligheten att använda förvarslokalerna i Carlslund inte alltid utnyttjas fullt ut, vilket enligt min mening är något förvånande.

Anf. 63 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Fru talman! Det är nödvändigt att ta fram alternativ till polisarrester och häkten – fängelse används i mycket blygsam omfattning, det är bara ett fåtal som sätts i fängelse.

Det finns goda skäl att granska den praxis som råder när det gäller förvarstagande, framför allt om lagmotivens krav på restriktivitet och oundgänglighet har uppfyllts. Det är inte rimligt att det 1992 togs så många som 4 520 personer i förvar. Av allt att döma kommer den här siffran att öka under 1993.

Statsrådet bör se till att det sker en ordentlig redovisning av de 14 % eller de 523 personer som sitter längre än tio dagar.

Med hänsyn till förvarstagandets omfattning och längd är det inte så märkligt att ca 4 000 personer är efterlysta för att de skall avvisas. Också detta antal kommer att öka. Nu avvisas asylsökande som har fått avslag i en takt på 17 000 per år.

Rikspolisstyrelsen måste ha centrala riktlinjer om var förvarstagandet skall äga rum. Sådana riktlinjer saknas. Vad har Rikspolisstyrelsen gjort efter den 13 april, då det hölls en debatt här i kammaren?

Statsrådet nämnde Carlslund, men det finns faktiskt två andra liknande inrättningar, i Malmö- och i Göteborgsregionerna. Hur ligger det till där?

Jag anser alltså att det nu finns all anledning för statsrådet att agera. Hon sade att det säger sig självt att man bör särskilja brottslingar och förvarstagna.

Anf. 64 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! Jag utgår ifrån att de senaste veckornas offentliga debatt leder fram till att Rikspolisstyrelsen ser över denna verksamhet. Det saknas nämligen riktlinjer för den, vilket jag tog upp i mitt frågesvar för en vecka sedan.

Jag vill också poängtera att det naturligtvis är möjligt för dem som är förvarstagna att ibland själva påverka situationen genom att medverka till att pass och andra handlingar kan fås ut från t.ex. ambassader. Detta är bl.a. en av orsakerna till att en del är förvarstagna.

Anf. 65 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Fru talman! Frågan är allvarigare än vad statsrådet nu anger.

Jag vill också erinra om att Europarådets särskilda kommitté, som studerar häkten, polisarrester och fängelser, tog upp denna fråga och gjorde an-

märkningar. Jag hade ställt min fråga till stasrådet Hellsvik. Nu undrar jag: På vilket sätt har statsrådet Friggebo varit inblandad i ärendet?

Förvarstaganden skall icke nödvändigtvis ske i polisarrester och häkten. Det som gäller är att förvaret måste vara välbevakat. Man har tidigare använt hotell och pensionat i detta sammanhang, men av allt att döma görs det inte längre. Jag menar att det finns anledning att göra en ordentlig undersökning kring alternativ och komma med förslag.

Anf. 66 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBE (fp):

Fru talman! Som jag redovisade i mitt svar har man inte fullt ut använt de förvarslokaler som finns i Carlslund, där det finns 38 platser. Regelmässigt är det bara 15–20 platser som är belagda. Det betyder att det finns möjligheter att inom ramen för de förlägningsplatser som finns ha fler personer i de särskilda förvarslokalerna. Som jag tidigare har sagt utgår jag ifrån att Polisen nu ser över den här frågan.

Som kulturminister har jag inte direkt varit inblandad i Europarådets aktiviteter när det gäller förvarstagande. Däremot har FN gjort en genomgång av barnkonventionen, då man tog upp bl.a. förvar av barn. Riksdagen fattade alldeles nyligen beslut om den reglering som skall gälla. Det är ingen hemlighet att jag ansåg att man bör ha ett principiellt förbud mot förvarstagande av barn, vilket Hans Göran Franks parti inte ställde sig bakom.

Anf. 67 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Fru talman! Jag ställde mig bakom kulturministerns uppfattning. Jag anser fortfarande att det beslut som då fattades är felaktigt. Det finns nu anledning att göra en ordentlig undersökning av förvarstagande. Jag tror inte att det för många riksdagsledamöter är känt hur pass illa detta beslut kom att utfalla.

Därför tycker jag att statsrådet borde tillmötesgå det som jag är ute efter nu.

Vad gäller Carlslund tycker jag också att det är oroväckande att man inte utnyttjar alla platser. Men det är på det sättet att Carlslund i första hand är avsett för familjer med barn. Där finns 38 bäddar. Jag kan inte exakt säga hur stort antalet är i Malmö- och Göteborgsregionen. Det borde kanske statsrådet inhämta uppgifter om. Sett ur perspektivet att det rör sig om 5 000 personer, är detta trots allt en liten del. Det måste komma till andra lösningar.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1992/93:553 om uppgifter om invandrares nationalitet

Anf. 68 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBE (fp):

Fru talman! Lennart Fridén har frågat mig vad jag avser att göra för att säkerställa att uppgifter om invandrares nationalitet är korrekta. Lennart Fridén uppger att det ofta förekommer att i Sverige boende invandrare i

olika rapporter får nationalitetsbeteckningar som inte stämmer med verkligheten. Frågeställaren nämner Kosovo som ett exempel.

Jag utgår i mitt svar från att Lennart Fridén med begreppet nationalitet avser medborgarskap. Jag kommer därför i mitt svar att använda det senare begreppet eftersom nationalitet och medborgarskap kan vara två skilda saker.

Invandrarverket ansvarar för registreringen av personuppgifter för utlänningar som ansöker om uppehållstillstånd i Sverige. I de allra flesta fall uppstår inga problem med registrering av utlänningars medborgarskap. I tillstånds- och medborgarskapsärenden tillämpar Invandrarverket uppdelning efter medborgarskap. Det är också på grundval av detta som statistik förs. Medborgarskapet framgår normalt av sökandens pass eller om den sökande inte har pass av andra identitetshandlingar. I avsaknad av handlingar registrerar man det medborgarskap som sökanden själv uppger.

Det betyder att personer från Kosovo registreras som medborgare i den av Sverige inte erkända staten "Jugoslavien", dvs. Serbien-Montenegro. Någon separat registrering av tillhörighet till viss folkgrupp eller liknande görs inte, varken avseende Kosovo eller i andra fall.

Vid speciella omständigheter kan det vara svårare att fastställa en persons medborgarskap. Asylsökande och andra från f.d. Jugoslavien, t.ex. från Bosnien-Hercegovina, som söker uppehållstillstånd har ibland fortfarande jugoslaviska pass. Detsamma gäller för personer från det forna Sovjetunionen som i viss utsträckning reser på sovjetiska pass. Invandrarverket försöker givetvis att i så stor utsträckning som möjligt göra en korrekt registrering, utifrån de uppgifter man kan få fram i varje enskilt fall. I vissa sådana fall kan det emellertid hända att registreringen hos Invandrarverket blir felaktig. I takt med att de nya staterna börjar utfärda egna pass minskar detta problem.

Vad avser Invandrarverkets förlägningsverksamhet, tar man även fram uppgifter om de asylsökandes tillhörighet till språkgrupper, t.ex. vad avser f.d. Jugoslavien. Man utgår ifrån vad den asylsökande själv uppger om sin tillhörighet till viss språkgrupp. Det här registreras dock inte för något annat syfte än just förlägningsverksamheten.

Jag anser inte att det från regeringens sida finns anledning att vidta några speciella åtgärder i det här sammanhanget.

Anf. 69 LENNART FRIDÉN (m):

Fru talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på denna fråga. Detta är ju en väldigt känslig fråga. Jag var tveksam innan jag ställde den. Det är så lätt att hjälpa till att bygga under de många myter som odlas i flyktingdebatten, och jag skulle gärna vilja undvika detta.

Men genom att det då och då inte kan ges konkreta och raka svar på en del frågor i debatten, är det också mycket lätt att den hamnar snett. Jag har själv upplevt att journalister som t.ex. har bett att få reda på vilka folkslag – jag menar då folkslag och inte vilket medborgarskap man har – som finns på olika förläggningar inte har kunnat få ett rakt och konkret svar från Invandrarverkets förlägningsanställda. Jag tror att det är till skada om man, med-

Prot. 1992/93:95
20 april 1993

Svar på frågor

vetet eller omedvetet, i debatten ger intryck av att man inte vill svara på frågor.

Det finns också i Sverige boende personer som har kommit hit för länge sedan. De tycker att de ibland har fått klä skott för vad som händer kring en del flyktingförläggningar. Själva påstår de att det inte är deras landsmän utan att det är en grupp som har angett en tillhörighet just därför att det har varit lättare att få en snällare och vettigare behandling genom att man anger någon annan tillhörighet.

Jag förstår nu av statsrådets svar att den typen av undersökningar, som jag naturligtvis förstår är svåra att göra, inte görs. Det gäller att verkligen kontrollera vad alla de som kommer – det kan ibland vara fråga om en sammanhållen grupp där inte en enda av dem egentligen har ett id-papper – har för språktillhörighet, vilka språk de kan traggla sig fram med eller vad de har för kulturell bakgrund. Också det är ett av problemen bakom de konflikter som uppstår på flyktingförläggningarna. Därför undrar jag om det finns någon möjlighet att genom språkliga kontroller eller på annat sätt verkligen ta reda på om det rör sig om den grupp som de uppger sig tillhöra eller inte. Det skulle i så fall säkert motverka en del av de problem som finns.

Anf. 70 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! Bakgrunden till att man vid förläggningsverksamheten registrerar språktillhörighet är ju att man vill underlätta tolkverksamhet – att man vet vilket behov man har av tolkning. Det handlar också om barnens skolgång. Man behöver då känna till vilka språkgrupper som uppges. Jag tror inte att det råder några större missförhållanden beträffande dessa uppgifter, eftersom det ju är de asylsökande själva som har behov av t.ex. skolgång för barnen eller tolkservice. Då vill man naturligtvis ha undervisningen eller tolkningen på det språk som man är duktigast i att tala. Detta är bakgrunden till registrering av språkgrupp. I övrigt sker, som jag tidigare har sagt, registreringen enbart på grund av medborgarskap i ett forna land som man kommer ifrån.

Anf. 71 LENNART FRIDÉN (m):

Fru talman! Jag har bara en liten kompletterande fråga. Naturligtvis skall man inte bara vid umgänget med massmediefolket utan över huvud taget vara försiktig när man arbetar vid flyktingförläggningar eller inom Invandrarverket. Men jag undrar om det finns några som helst regler som förhindrar dem som arbetar vid förläggningar att ge klara och rediga svar, dvs. att den och den gruppen människor finns på förläggningen. Det har påpekats att man har fått så glidande svar på frågorna att det sedan har uppstått myter i flyktingförläggningarnas områden kring vilka grupper som finns där och varför vissa saker sker i anslutning till förläggningarna. Det kan inte vara särskilt bra att inte kunna ge raka och konkreta svar på ställda frågor.

Anf. 72 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! Jag har redovisat de regler som Invandrarverket har fastställt, vilka förläggningar och även tillståndsbyråer är skyldiga att redovisa. Vid normalt umgänge mellan förläggningspersonal och allmänhet, eller riksdags-

ledamöter som vill veta hur en situation är på en förläggning, utgår jag från att det är normal verksamhet att informera så mycket som det över huvud taget är möjligt. Det är väl en samlad erfarenhet som vi har att ju mer man informerar om verkligheten, desto större stöd får man bland de kringboende svenskarna för verksamheten. Därför utgår jag från att förläggningsspersonalen kan berätta om situationen på förläggningarna utan att det skall behöva ta sig uttryck i att man formaliserar en ny statistikserie.

Prot. 1992/93:95
20 april 1993

Svar på frågor

Anf. 73 LENNART FRIDÉN (m):

Fru talman! Det sistnämnda ber jag att få tacka för. Jag utgår från att jag i det sammanhanget också får citera kulturministern vid diskussioner i framtiden.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på fråga 1992/93:570 om uppehållstillstånd för hivpositiva personer

Anf. 74 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! Robert Jousma har frågat mig om jag är beredd att medverka till att hivsmittade, som inte följer de skyddsregler som gäller, inte skall få uppehållstillstånd och förpassas ur riket.

Att medvetet smitta en annan människa med hiv, liksom att utsätta någon annan för risk för hivsmitta utgör brott enligt svensk lag. Den som handlar på ett sådant sätt kan bli dömd till straff, och i brottmålet kan därmed också fråga om utvisning komma att aktualiseras. Redan i dag finns således möjlighet att utvisa den som gör sig skyldig till brott genom att utsätta någon annan för hivsmitta.

Frågan om vilken betydelse den omständigheten att en hivsmittad inte följer förhållningsreglerna skall ha vid bedömningen av hans rätt till uppehållstillstånd, är föremål för översyn. Regeringen har tillsatt en särskild utredare som bl.a. skall se över reglerna som behandlar vilken betydelse en utlännings vandel skall ha vid bedömningen av hans eller hennes rätt till uppehållstillstånd i Sverige.

Jag vill även nämna att smittskyddsläkaren i Stockholms läns landsting har tillskrivit regeringen och framhållit vikten av en översyn av reglerna för utvisning vid medvetet smittfarliga beteenden. Brevet har överlämnats till den särskilda utredaren för kännedom. Utredaren avser att överlämna sitt betänkande i denna del vid årsskiftet 1993/94.

Anf. 75 ROBERT JOUSMA (nyd):

Fru talman! Fru statsråd! Jag ställer den här frågan inte så mycket som en riksdagsledamot som vänder sig till ett statsråd, utan jag ställer frågan i min egenskap av en far som är orolig för framtiden. Jag har nämligen själv två döttrar, som är 16 och 19 år. Som far ställer jag mig frågan: Varför ingriper inte regeringen med kraft mot sådant här?

Det här handlar inte på något vis om rasism. Det handlar inte om att man

ger sig på en speciell folkgrupp. I det här exemplet handlar det om hivsmittade afrikaner, men det kunde lika gärna handla om vilken hivsmittad utlänning som helst, oavsett nationalitet, som kommer hit och medvetet begår brott som strider mot vår smittskyddslagstiftning.

Man måste fråga sig om det är rimligt att hivsmittade personer som inte respekterar svenska grundläggande värderingar och som bryter mot svensk lagstiftning över huvud taget skall få uppehållstillstånd här. Jag menar att det självklara svaret är att det naturligtvis inte finns någon allmän rätt för några som helst utländska medborgare att bo i Sverige, om de medvetet håller på att sprida en sjukdom som medför döden lika säkert som om de skulle slå en yxa i huvudet på en annan människa – i alla fall gäller det såsom forskningen ser ut i dag.

Man kan i det här fallet inte skylla på någonting. Vad skulle fru statsrådet säga till en ung och förmodligen oerfaren flicka som på detta sätt, med eller mot sin vilja – vi får inte glömma att det i sådana här sammanhang också förekommer våldtäkter – drabbas av hiv? Vad skall man då skylla på? Man kan inte skylla på dessa människors främmande kultur. Man kan inte skylla på att de inte känt till förhållandet. Man kan i det här fallet inte skylla på annat än allmän slapphet.

Anf. 76 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! Det är naturligtvis helt oacceptabelt att människor som är hivsmittade utsätter andra människor för fara. Det gäller oavsett vilket land man är född i. Det är också bakgrunden till att det i Sverige är brottsligt att medvetet utsätta andra människor för denna fara. Vi har under senare tid haft några uppmärksammade mål, där människor också har dömts för detta brott.

När man tar ställning i frågan om påföljd och det gäller en person som inte är medborgare i Sverige, har rätten också att ta ställning till om personen i fråga skall utvisas. Det ingår som en följd i brottspåföljden. Jag tror att det är viktigt att också detta sägs till svenska folket. Myndigheterna står alltså inte helt handfallna inför en sådan här situation.

Dessutom finns möjlighet att ålägga en hivsmittad förhållningsregler, och är det så att han eller hon inte följer de förhållningsreglerna, kan vi tvångsmässigt ta hand om och isolera personen i fråga.

En fråga som återstår att ta ställning till är om det vid bedömningen av om en person skall få uppehållstillstånd i Sverige skall ha betydelse om han eller hon har brutit mot förhållningsreglerna. Jag har i mitt svar redovisat att regeringen redan tidigare har gett en utredare i uppdrag att ta ställning till huruvida brott skall påverka möjligheten att få uppehållstillstånd. Vi har också överlämnat det brev som smittskyddsläkaren i Stockholms län har skrivit till regeringen.

Anf. 77 ROBERT JOUSMA (nyd):

Fru talman! Det statsrådet säger är bra, men samtidigt tycker jag att man litet negligerar bakgrunden till det här problemet. Regeringen och olika företrädare för medicinska intressen har gång på gång gått ut och sagt att vi måste bekämpa aids. Skall vi göra det eller inte, och vems intresse skall vi

i sådana fall tillvarata? Är det de potentiella offrens intressen eller är det intressena hos de människor som gömmer sig bakom asylreglerna? Oavsett vilket brott människor begår, om de så i princip medvetet utsätter andra för dråp, kan de tydligen gömma sig bakom asylreglerna. Det tycker jag är väldigt sjukt.

I dag finns enligt en tidningsartikel 44 stycken afrikaner som medvetet har brutit mot smittskyddslagen. Jag nämner att det är fråga om afrikaner, men det kunde ha varit vilka människor som helst som inte är svenska medborgare. Ingen skulle låta andra gå runt och slå ihjäl folk med yxa utan att bli utvisade eller satta i fängelse, men så fort det gäller aids är det tydligen tillåtet att hålla på på detta sätt och sedan gömma sig bakom asylreglerna.

Anf. 78 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! Som jag sade tidigare är ett sådant beteende icke acceptabelt i Sverige. Vi har till uppgift att bekämpa både hiv och aids i Sverige.

Det går inte att medvetet utsätta andra för fara och sedan gömma sig bakom några asylregler. Som jag tidigare sade är det tvärtom fråga om brottslig verksamhet om man medvetet utsätter andra för fara. I bedömningen av brottspåföljden ingår också att en icke svensk medborgare kan utvisas ur landet.

Anf. 79 ROBERT JOUSMA (nyd):

Fru talman! Då vill jag fråga statsrådet: Har någon hittills blivit utvisad på grund av att han medvetet har spritt hiv?

Anf. 80 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! Jag har inte låtit ta fram någon statistik på det, men det är fullständigt klart att våra rättsvårdande myndigheter också brukar utvisa personer som har dömts för grova brott. Det är inte så länge sedan som en svensk dömdes till sju års fängelse för ett sådant beteende. Jag utgår ifrån att våra domstolar i ett sådant sammanhang också skulle fatta beslut om utvisning, om det inte finns alldeles särskilda skäl som talar emot.

Anf. 81 ROBERT JOUSMA (nyd):

Fru talman! Då förutsätter jag att statsrådet med kraft kommer att medverka till att sådant svineri som vi har talat om inom en snar framtid kommer att upphöra i Sverige, att lagen kommer att skärpas och att domstolarna kommer att få direktiv att utvisa personer som sysslar med sådant här och som icke är svenska medborgare, efter att de har avtjänat ett fängelsestraff som förhoppningsvis är på sju år.

Anf. 82 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! Som Robert Jousma känner till kan jag inte som enskilt statsråd ge direkta direktiv till våra domstolar. Låt mig emellertid redovisa att det finns utlännningar som begår andra brott här i Sverige. Jag stöter på sådana fall varje vecka, eftersom vi får in nådeansökningar av personer som tidigare har dömts för grova brott och som också har dömts till utvisning men som trots det vill stanna i Sverige. Vi har en mycket hård praxis vid bedöm-

ningen av sådana fall. I nästan samtliga fall får dessa personer lämna riket. Regeringen handlägger sådana nådeansökningar från personer som har begått brott av olika slag.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1992/93:561 om blyhagel

Anf. 83 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Fru talman! John Andersson har frågat mig om jag är beredd att ta nödvändiga initiativ för att frågekomplexet kring blyhagel snabbt utreds.

Riksdagen har beslutat (prop. 1990/91:JoU30, rskr. 338) att användningen av bly på sikt bör avvecklas. Avvecklingen genomförs i huvudsak genom överenskommelser om frivilliga åtgärder.

Som jag tidigare har redovisat, senast den 13 april 1993 med anledning av en fråga av Inge Carlsson om förbud mot blyhagel vid jakt, har regeringen gett Statens naturvårdsverk och Kemikalieinspektionen i uppdrag att senast den 1 juli 1993 redovisa hur avvecklingen av bly- resp. kvicksilveranvändningen, dvs. såväl blyhagel som annan blyanvändning, fortgår. I uppdraget ingår också att myndigheterna skall följa att avvecklingen sker som förväntat och att överenskommelser om frivilliga åtgärder och informationsinsatser ger avsedd effekt. Myndigheterna skall i förekommande fall föreslå de ytterligare åtgärder som kan krävas för en sådan avveckling. I denna mening pågår alltså en utredning om blyhagel och dess miljökonsekvenser m.m.

Hos myndigheterna pågår mot denna bakgrund förberedelse för en sådan redovisning. Enligt vad jag har erfarit avser myndigheterna att i sin redovisning beröra även bl.a. vapentekniska frågor kring användningen av alternativ till blyhagel.

Anf. 84 JOHN ANDERSSON (-):

Fru talman! Jag får tacka miljöministern för svaret. Jag får också beklaga att miljöministern tvingas komma till kammaren en tredje gång för att svara på frågor om blyhagel.

Jag och många med mig tycker att debatten om blyhagel för länge sedan har lämnat verkligheten. Det måste väl också i det här fallet finnas plats för sans och måtta, detta trots att riksdagen nu har fattat vissa beslut.

I ett tidigare svar har miljöministern sagt att det är angeläget att all blyhagelanvändning avvecklas, såväl vid övrig jakt som vid banskytte. Miljöministern är också beredd att verka för att blyhagelanvändningen förbjuds i Sverige om en avveckling inte kan nås på frivillig väg.

Nu är ju saken den att vissa kommuner är i full färd med att stänga dessa skjutbanor. Ingen frågar efter vart skyttarna tar vägen. De kanske åker ut i skogen och tränar skytte där; ingen kan förbjuda en skytt att utöva skytte på egen mark. Man får alltså en konsekvens som är raka motsatsen till vad man är ute efter, trots att det efter vad jag kan förstå är mycket enkelt att åtgärda skjutbanorna – genom att lägga ut ett 5 cm djupt lager mossor på skjutbanorna kan man samla upp haglen.

Man har inte alls diskuterat frågan om vapen. Miljöministern säger i sitt svar att även vapentekniska frågor skall diskuteras, men stålhagel kan ju inte användas till 90 % av de vapen som finns.

Därtill kommer djurskyddsaspekten. Det handlar om en halvering av skjutavståndet till villebråden, enligt mycket noggranna undersökningar från Danmark, som jag har fått ta del av.

Dessutom finns hundratusentals ton bly i blykablar, vilket man över huvud taget aldrig diskuterar.

Jag tycker att den här frågan har fått dimensioner som inte har med verkligheten att göra.

Anf. 85 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Fru talman! Det är möjligt att det förekommer överdrifter i debatten. En del av dessa har John Andersson nämnt. Inriktningen från statsmakernas sida måste ändå vara alldeles tydlig och klar.

Det är viktigt att man, som riksdagen har uttalat, eftersträvar frivillighet, men det skall ändå framgå att bilan finns där om det inte skapas möjligheter för frivilliga överenskommelser. Det har varit avsikten med mina inlägg i den här debatten. Det är helt enkelt allvarligt menat att vi måste försöka utveckla alternativ, och helst, som sagt, i samarbete.

Jag skall ta ett exempel ur en skrivelse som jag har fått från Svenska jägarförbundet. Man skriver där: De samlade erfarenheterna pekar emellertid mot att nackdelarna med järnhagelpatronerna är väsentligt överdrivna. I vissa stycken får man närmast ett intryck av "svartkonst", där konstruerade skäl ställs mot praktisk kunskap.

Jag vill inte åberopa så mycket egen erfarenhet på det här området, utan jag åberopar den erfarenhet som jägare, sammanslutna i olika organisationer, redovisar för bl.a. Naturvårdsverket. Jag hoppas att den här debatten skall vara befruktande, dvs. att den skall kunna leda till att man kommer fram till frivilliga överenskommelser. Det jag har pekat på i tidigare frågesvar är, som John Andersson vet, att man naturligtvis skall börja med de mest skyddsvärda områdena för att få den övergångstid som riksdagen faktiskt har beslutat att vi skall försöka få till stånd.

Anf. 86 JOHN ANDERSSON (-):

Fru talman! Jag är helt överens med miljöministern då det gäller våtmarkerna, eftersom fåglarna där faktiskt åter haglen. Det problemet slipper man om man förbjuder användning av blyhagel där.

Representanter från Jägarförbundet har varit väldigt kända innan verkligheten kom i fatt även dem. I den senaste broschyren från Jägarförbundet säger man klart och tydligt att man inte vill ha något blyhagelförbud vid jakt på fast mark. Verkligheten har hunnit i fatt även Jägarförbundet.

Jägarförbundet skriver:

"Olämpliga, i en del fall riskabla, vapen för järnhagel-skytte:

- * Vissa exklusiva och särskilt dyrbara vapen.
- * Vapen med tunnväggiga lopp.
- * Vapen med patronlägen 65 mm.
- * Vapen med trångborrningar starkare än 1/4.

* Vapen med okänd bakgrund vad gäller tryckprovning.

* Kombinationsvapen med lödda pipor.”

Dessa vapen utgör 90–95 % av de vapen som finns i Sverige, och de är klart olämpliga eller direkt riskabla. Det beror på att Sverige inte har någon CIP-norm när det gäller gastrycket i gevären. Till Sverige har man fått exportera vilka vapen som helst.

Anf. 87 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Fru talman! Visst är ett säkerhetsproblem involverat i detta. Jag vill inte gå händelserna i förväg genom att säga att allt är möjligt att hantera snabbare än vad riksdagen har sagt. En övergångstid är angiven, bl.a. av säkerhetsskäl. Därför är det så viktigt att man pekar ut det som är särskilt allvarligt i detta sammanhang. Är vi överens om vilka restriktioner som bör gälla beträffande våtmarkerna, är det bra.

Den metod som vi har valt torde vara den bästa – om den fungerar, dvs. att man når fram till frivilliga överenskommelser om på vilket sätt man skall hantera de praktiska problemen. Den linjen vill jag följa. Också jag är angelägen om att sätta press på situationen så att någonting händer. Men man skall inte beskylla statsmakterna för att ingenting händer, om man inte själv vill medverka till överenskommelser. Det har ju varit min strävan.

Anf. 88 JOHN ANDERSSON (-):

Fru talman! Men nu utgår kommunerna från miljöskyddslagstiftningen och stänger skjutbanorna utan att skapa någon annan möjlighet till skytte. Man tvingar ut skyttarna i skogen. Kommunernas tjänstemän läser vissa rapporter som en viss potentat sägs läsa Bibeln. De stöder sig på uttalanden av docenten Ulf Qvarfort, en av landets främsta blyexperter. Han säger att jägarnas hagel i skogen är fullständigt ofarliga hur surt det än är. Han tycker att det ligger ett löjets skimmer över hela debatten. Jag förringar inte miljökonsekvenserna, men det måste finnas någon sans och måtta. Man måste mycket närmare ta reda på hur allt hänger ihop, innan man rusar ut och stänger skjutbanor. Om våtmarkerna är vi överens men inte om det övriga.

Anf. 89 TALMANNEN:

Jag erinrar om de debattregler som gäller.

Anf. 90 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Fru talman! Jag vill bara understryka att jag fullföljer riksdagens beslut. Vi inväntar nu en rapport från berörda myndigheter, dvs. Naturvårdsverket och Kemikalieinspektionen, per den 1 juli i år. Av detta skäl menar jag att en utredning redan är på gång. Låt oss då inte hamna i den fällan att vi tillsätter en utredning till, innan vi har sett resultatet av den utredning som myndigheterna faktiskt på regeringens uppdrag genomför. Utredningar kan användas på många olika sätt. Ett är att skynda på, ett annat att försena. Det är viktigt att vi låter myndigheterna utarbeta sina förslag i sommar. Därefter tar vi ställning.

Anf. 91 JOHN ANDERSSON (-):

Fru talman! Då tycker jag slutligen att miljöministern till kommunerna skall ge ett entydigt besked att inte heller de skall föregripa dessa utredningar. Det är ju det kommunerna håller på med. Det pågår en kds-ride över hela landet med motioner i olika fullmäktigeförsamlingar, senast i Umeå, om att stänga skjutbanor. Då tycker jag att också kommunerna skall avvakta och inte stänga skjutbanor, som man har gjort i Örebro och på andra orter i Sverige.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1992/93:95

20 april 1993

Svar på frågor

15 § Svar på fråga 1992/93:573 om skyddsnivån för valar

Anf. 92 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Fru talman! Ulf Björklund har frågat mig vilken instruktion Sveriges representant i Internationella Valfångstkommissionen (IWC) kommer att få inför kommissionens årsmöte i Kyoto den 10–14 maj.

Beredningen av instruktionen inför den internationella valfångstkommissionens möte är ännu inte slutförd. Även om jag därför inte nu kan ange vilken instruktion Sveriges representant kommer att få, vill jag ändå säga följande.

Ulf Björklund tar i sin fråga upp två ämnen på kommissionens dagordning. Det ena gäller det franska förslaget om ett valskyddsområde runt Antarktis söder om den 40:e breddgraden. Det andra gäller att alla delar av IWC:s förvaltningsmodell bör antas av kommissionen, innan förbudet mot kommersiell valfångst kan hävas.

Redan vid kommissionens förra möte i Glasgow välkomnade Sverige förslaget om ett valskyddsområde i Antarktis. Ett sådant ligger väl i linje med Sveriges syn på Antarktis såsom ett område där höga miljökrav bör gälla och där människans inverkan på ekosystemen skall begränsas så långt som möjligt. Detta är angeläget, inte minst för forskningens skull. Vi deltar med positivt intresse i den fortsatta diskussionen av frågan.

Vad gäller förutsättningen för att häva förbudet mot kommersiell valfångst har från svensk sida ställts just de villkor som Ulf Björklund nämner. Det innebär bl.a. att vi måste få ett effektivt observations- och inspektions-system, regler för datainsamling och datarapportering samt regelbundet återkommande inventeringar av valbestånden. Dessa svenska krav kan ses som en tillämpning av försiktighetsprincipen, vilken som bekant är inskriven i Riodeklarationen.

De bedömningar som jag nu har redovisat finner jag ligga väl i linje med de av Ulf Björklund anmälda önskemålen om hur Sverige bör agera vid Valfångstkommissionens möte i Kyoto.

Anf. 93 ULF BJÖRKLUND (kds):

Fru talman! Jag vill tacka miljöministern för svaret. Jag ser med tillfredsställelse på den inriktning som Olof Johansson anger bör gälla för vårt arbete i IWC. Men jag skulle uppskatta att få ett mer bestämt besked om vilka in-

struktioner som Sveriges representant vid IWC:s årsmöte i Kyoto i början av maj kommer att få. När kommer dessa instruktioner att vara klara? Det hade också varit önskvärt att miljöministern i kammaren något hade redovisat inriktningen av instruktionerna.

Den 3 mars träffades Norges och Sveriges fiskeriministrar. Då betonades vikten av att lösningar kunde uppnås inom IWC. I går, den 19 april, träffades de nordiska valkommissionärerna för att utröna om det finns en gemensam nordisk hållning i dessa frågor, något som vi från Sveriges håll tidigare har betonat inte finns. Vilka instruktioner hade den svenske kommissionären med sig till mötet i går? Kommer instruktionerna inför mötet i Kyoto att baseras på de diskussioner som fördes i går?

Den försiktighetsprincip som miljöministern hänvisar till vill jag understryka vikten av. Enligt IWC:s vetenskapliga kommitté tillväxer valstammar mycket långsamt. Det är därför omöjligt att någon större förändring i viktvalsstammens storlek har skett sedan 1986.

Jag ser också med tillfredsställelse på miljöministerns positiva inställning till inrättandet av ett skyddsreservat för valarna kring Antarktis. Men Sverige bör inte bara delta med positivt intresse i den fortsatta diskussionen i frågan. Vi bör i stället ställa oss främst i ledet för att ett sådant skydd kommer till stånd. Sverige kan inte slå sig för bröstet när det gäller det internationella beslutet om skydd för Antarktis. Flera andra nationer var drivande före oss. I det avseendet finns det ändå ingen anledning att tillämpa någon försiktighetsprincip.

Anf. 94 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Fru talman! Jag utgår från att vi är överens om att det är uthållig utveckling som vi eftersträvar och att vi inte anser att valar är undantagna från skattning. Det är en viktig utgångspunkt för denna diskussion. I annat fall är det arbete som pågår inom IWC överflödigt. Då är det bara att bestämma sig på etiska och moraliska grunder för att skydda valstammen över huvud taget.

Det är den första punkten. Om vi sedan vill utöva inflytande, vilket är en viktig fråga i varje fall för oss politiker som representerar människor med i detta fall litet olika uppfattningar beroende på hur nära problemet de befinner sig, är det angeläget att vi tänker igenom strategin väldigt noga. Norrmännen har sin tradition med valfångst, medan vi inte har några valar som vi jagar, i varje fall inte i våra nära farvatten. Vi har inte heller givit oss ut på världshaven för att fånga valar.

Jag protesterade i somras efter Glasgowmötet mycket klart och tydligt mot Norge. Norge gick så att säga ensidigt ut med ett besked och föreföll vara berett att lämna IWC. Antingen vill man ha någonting organiserat gemensamt, som bygger på samarbete, eller så kastar man sig med berätt mod ut i någon sorts anarki på det här området. Det är inte bra. Detta försöker vi förhindra. Vi tycker då att den nordiska länderkretsen är väldigt bra att diskutera dessa frågor i. Vi tror också att vi kan påverka övriga länder om vi kan hitta gemensamma nämnare – kanske inte om allt, men om en del. Detta är bakgrunden till såväl de konstruktiva samtal som vi förde i Oslo och därefter

ter det möte som jag har haft med den norske fiskeriministern och det kommissionärsmöte av förberedande karaktär som ägde rum i går.

Prot. 1992/93:95
20 april 1993

Svar på frågor

Anf. 95 ULF BJÖRKLUND (kds):

Fru talman! Miljöministern hänvisar till Glasgowmötet förra året. Där deklarerade ju ändå den norska kommissionären att man oavsett IWC:s uppfattning skulle återuppta kommersiell valfångst under 1993. Det var väl det som föranledde de här 17 länderna, bl.a. Sverige, Finland, USA, Tyskland och Storbritannien, att underteckna den här kritiska deklarationen mot Norges agerande.

Det är naturligtvis av stor vikt att Sverige konsekvent driver den linje som stärker IWC som den internationella organisation som faktiskt skall hantera de här viktiga frågorna. Senast vid FN:s konferens om miljö och utveckling i Rio de Janeiro slogs ju IWC:s auktoritet fast just för skydd och förvaltning av de stora valarna. Därför måste Sverige agera konsekvent, naturligtvis i ett samarbete inom Norden om så är möjligt. Trots att man i Norge har en annan tradition kan man i dag ställa sig frågan om stammen verkligen har tillväxt så starkt att det är dags att reducera den.

Anf. 96 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Fru talman! Låt oss klargöra detta i internationella organisationer med vetenskapen som hjälp. Det är vår avsikt.

Det är mycket lätt att man i den här debatten gör detta till en diskussion med betydande övertoner. Jag vill undvika det. Jag tror att vi har mindre möjligheter att på det sättet påverka verkligheten – jag utgår från att det är vår gemensamma strävan. Om vi bara sitter i varsitt hörn utan att föra en dialog med varandra kan man i Norge göra precis vad man vill. Norge får naturligtvis kritik för det. Det fick Norge också efter Glasgowmötet.

Låt mig också beträffande detta med Antarktis säga att det inte pågår en tävlan om vem som skall vara först i olika sammanhang på det här området. Men om det finns ett så skyddsvärt område som Antarktis måste det från svensk sida ständigt markeras att det kommer i första hand. Vi måste gå emot storskalig jakt på valar, vilket det är fråga om i sådana områden.

Anf. 97 ULF BJÖRKLUND (kds):

Fru talman! Jag uppskattar att vi i stort sett har samma inställning till den här frågans vikt. Jag tar för givet att vi kommer att ge våra ledamöter som skall jobba med de här frågorna en god instruktion för den fortsatta hanteringen av den viktiga vikvalsfrågan.

Tack!

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

Anf. 98 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Fru talman! Lennart Fridén har frågat mig om vilka åtgärder jag kan tänka mig att vidta för återställandet av genom klotter, illegal affischering och på andra sätt svårt skadade kulturhistoriska byggnader och miljöer som en sysselsättningsskapande åtgärd.

Det är i första hand ägaren till de skadade byggnaderna som har ansvaret för att återställa skadade byggnader och miljöer. Det finns också många kommuner i dag som låter socialbidragstagare utföra denna form av arbete. Möjlighet finns även att sådana uppgifter genomförs såväl som beredskapsarbete som arbetslivsutveckling. Detta förutsätter i de fall det gäller beredskapsarbete att det finns en huvudman som är beredd att stå för sin andel av kostnaderna samt att berörd arbetsförmedling gör den bedömningen att detta är lämpliga objekt.

När det gäller arbetslivsutveckling måste en anordnare finnas och någon som svarar för kostnader för nödvändigt material. Varje länsarbetsnämnd har en viss summa till sitt förfogande för sådana kringkostnader, och det är upp till varje nämnd att avgöra hur dessa medel skall användas.

Anf. 99 LENNART FRIDÉN (m):

Fru talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på min fråga. Det var kort och korrekt, men jag kanske hade velat att det skulle andas litet grand av ytterligare möjligheter på det här området.

Detta kan tyckas vara en liten fråga. Men det finns egentligen ett par väsentliga frågor inom ramen för denna. Den är inte så begränsad som det står i frågans rubrik. Det rör sig nämligen om att man både skulle kunna rädda den del av kulturarvet som har utsatts för svår förstörelse och samtidigt utnyttja de mycket värdefulla yrkeskunskaper som finns hos den i dag outnyttjade arbetskraften.

Jag vet att det finns många just på byggarbetsidan som har fantastiska kunskaper när det gäller att hantera äldre byggnader eller anläggningar. De har en materielkännedom som många yngre människor inte har. Att dessa människor går sysslolösa och i vissa fall samtidigt ser en hel del av det som de tidigare har arbetat med förfaras genom oförnuft och förstörelselusta hos yngre människor är inte särskilt bra för dem.

Frågan är ju varför man inte i kontakter med de många berörda ute i landet i alla fall tar upp den här idén, pekar på den och säger att det här finns en möjlighet. I nuvarande läge får man inte lämna några som helst möjligheter oprövade när det gäller att få folk sysselsätta på ett meningsfullt sätt – i det här sammanhanget mycket meningsfullt.

Om detta arbete nu inte har efterfrågats i någon större utsträckning beror det framför allt på att vi är i en sådan situation som de här fastighetsägarna inte är vana vid. Med litet mera go i det här sammanhanget och genom att man utnyttjar de kunskaper som finns hos denna äldre arbetskraft skulle man kunna åstadkomma ganska stora förbättringar i det här avseendet.

Anf. 100 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Prot. 1992/93:95

20 april 1993

Fru talman! Det finns många sorters ALU-arbeten. Vi håller nu på att sammanställa vad de här arbetslivsutvecklingsjobben normalt består av. Med detta som underlag tänker vi vara offensiva gentemot länsarbetsnämnderna och arbetsförmedlingarna när det gäller idégivandet.

Svar på frågor

Att göra snyggt i staden – om man säger så – tillhör uppgifter som många gånger inte stör någon annan verksamhet. Då är det ett lämpligt arbete för litet äldre erfaren arbetskraft som inte önskar sätta sig på skolbänken.

Anf. 101 LENNART FRIDÉN (m):

Fru talman! Ibland är inte det allra viktigaste att man får svar på en fråga – eller vilket svar man får – utan att man väcker den. Jag hoppas att jag genom att väcka den här frågan i alla fall har givit upphov till ytterligare några idéer hos arbetsmarknadsministern och hans medarbetare. Då kan det också på det här området ske någonting i linje med vad jag har önskat i frågeställningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på fråga 1992/93:558 om stödområdesplacering av Örnköldsviks kommun

Anf. 102 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Fru talman! Elvy Söderström har frågat mig vad regeringen grundade sitt beslut på att ej inplacera de delar av Örnköldsviks kommun som ej ingår i stödområde 2 i tillfälligt stödområde. Bakgrunden till frågan är att regeringen vid sammanträde den 7 april beslöt att inplacera ett antal kommuner, hela eller delar därav, i tillfälligt stödområde fram till den 30 juni 1995.

Beslutet om inplacering i tillfälliga stödområden grundas på en genomgång av en rad faktorer. Det slutliga ställningstagandet är en sammanvägd bedömning av såväl läget i den enskilda kommunen som förhållandet mellan kommunerna. Bedömningen omfattar aktuellt områdes såväl kortsiktiga som långsiktiga problembild.

Genom det aktuella regeringsbeslutet har också förbättrade möjligheter givits att stödja företagen i de inre delarna av Örnköldsviks kommun, nämligen Anundsjö, Björna, Skorpeds och Trehörningsjö församlingar. Lokaliseringsbidrag kommer i dessa områden att kunna lämnas med upp till 35 % av kostnaderna för investeringar i byggnader och maskiner.

En gränsdragning, dvs. vilka områden som skall inplaceras, är särskilt svår att göra i en situation när problemen på arbetsmarknaden är besvärliga över hela landet.

Mot bakgrund av de problem som finns i Örnköldsvik och andra kommuner är det angeläget att man genom bl.a. fortsatta åtgärder på det ekonomisk-politiska och arbetsmarknadspolitiska området skapar förutsättningar för utveckling i hela landet.

Jag vill avslutningsvis säga att jag fortlöpande kommer att följa utveck-

lingen i olika kommuner och är beredd att återkomma med nya beslut om läget så kräver.

Anf. 103 ELVY SÖDERSTRÖM (s):

Fru talman! Jag vill inleda med att tacka arbetsmarknadsministern för svaret. Jag vill också passa på att berätta att förvåningen var rätt stor när vi den 7 april fick ta del av regeringens beslut om inplacering av kommuner eller delar därav i tillfälligt stödområde.

Vi vet att arbetsmarknadsministern vid ett flertal tillfällen har uttalat att han har en god kännedom om den svåra situation vi har i Örnsköldsviks kommun. Det var därför som förvåningen var stor. Det är inte bara vid ett tillfälle som vi har fått ta del av förhoppningsgivande uttalande. Vi vet att arbetsmarknadsministern innan han fick sin nuvarande uppgift i valrörelsen uttalade kritik mot att Örnsköldsvik inte längre ingick i stödområde.

Jag har ställt frågan med anledning av den mycket svåra situation som råder. Förvåningen över att inte Örnsköldsvik finns med är stor inte bara i Örnsköldsviks kommun utan i hela länet just med anledning av de motiv som arbetsmarknadsministern har hänvisat till, nämligen att både långsiktiga och kortsiktiga problembilder skall ligga till grund för inplacering.

Jag har här i min hand statistik som visar att Örnsköldsviks kommun tyvärr ligger mycket sämre till än en del av de kommuner som nu finns inplacerade i tillfälligt stödområde. När ämnar arbetsmarknadsministern återkomma? Läget kräver att regeringen återkommer med beslut om att inplacera Örnsköldsviks kommun i tillfälligt stödområde. Situationen är så allvarlig att man nu befärar att ytterligare uppemot 1 200 arbetstillfällen riskerar att försvinna under 1994.

Arbetsmarknadsministern är väl förtrogen med hur det ser ut. Nu kräver vi besked.

Anf. 104 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Fru talman! Jag har i Örnsköldsvik sagt att jag är beredd att pröva enstaka objekt även om Örnsköldsviks centrala delar inte ligger i stödområde. Att jag över huvud taget säger detta innebär att jag är mycket medveten om att industrin i Örnsköldsvik har haft en svår tid de senaste två tre åren.

Jag kan också berätta att regeringen på torsdag kommer att behandla ett enskilt ärende gällande 15 anställda som berör Örnsköldsvik. Det är fråga om 8 i Örnsköldsvik, 5 i Långviksmon och 2 på Ulvön. Det är ett förslag som kommer att läggas fram för regeringen, och jag vet att regeringen har samma åsikt som jag.

Jag kan inte precisera svaret på frågan om när nästa översyn kommer. Det blir antingen under försommaren eller under hösten. Mer än så kan jag i dag inte precisera mig.

Anf. 105 ELVY SÖDERSTRÖM (s):

Fru talman! I sitt svar säger arbetsmarknadsministern avslutningsvis att regeringen och arbetsmarknadsministern återkommer med nya beslut, om läget så kräver. Av vad jag har sagt här i debatten, av vad länsstyrelsen i

Västernorrland har sagt och av vad arbetsmarknadsministrarnas partivänner i regionen har sagt följer att situationen kräver att beslut kommer snarast.

Jag skulle vilja framföra en hälsning via arbetsmarknadsministern till statsminister Carl Bildt, som skall besöka Örnsköldsviks kommun den 10 maj. Hälsningen är att jag vill att statsministern kommer med ett besked om att Örnsköldsvik tillfälligt inplaceras i stödområde.

Nolaskogsarna är kända för att vilja klara situationen själva. Man brukar inte i första hand ropa på åtgärder av detta slag. Det är ingenting att stå efter att hamna i en sådan situation. Men nu är läget allvarligt, framför allt om man ser långsiktigt. Det är just exportindustrin som gör stora rationaliseringar, vilket i sin tur leder till att väldigt många människor blir arbetslösa och arbetstillfällen försvinner.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på fråga 1992/93:575 om ökad sysselsättning genom arbete som förbättrar miljön

Anf. 106 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Fru talman! Kenneth Lantz har frågat mig vilka arbetsmarknadsåtgärder jag ämnar vidta inom miljöarbetet.

Inom ramen för såväl beredskapsarbete som arbetslivsutveckling finns redan i dag möjligheter att utföra miljövårdande arbete. Detta förutsätter i de fall det gäller beredskapsarbete att det finns en huvudman som är beredd att svara för sin andel av kostnaderna samt att berörd arbetsförmedling gör den bedömningen att detta är lämpliga objekt.

När det gäller arbetslivsutveckling måste en anordnare finnas och någon som svarar för kostnaderna för nödvändig utrustning för arbetenas genomförande. Varje länsarbetsnämnd har en viss summa till sitt förfogande för sådana kringkostnader, och det är upp till varje nämnd att avgöra hur dessa medel skall användas. Anordnaren kan självfallet också bidra med sådana insatser. Vad jag känner till förekommer det en hel del miljövårdande arbete med hjälp av arbetslivsutveckling.

Anf. 107 KENNETH LANTZ (kds):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Jag skulle bli mycket glad om jag kunde få utveckla frågeställningen på två områden.

Jag är medveten om de åtgärder som har vidtagits redan i dag och även om de regler som finns därvidlag. Vi har i vårt land behov av en mer omfattande källsortering. Jag undrar om man skulle kunna hitta någon möjlighet att t.ex. utbilda personer som kunde gå runt i synnerhet i storstadsområdenas höghusområden och informera boende i lägenheterna där. Jag har informerat mig på olika renhållningsverk i Skåne. Det är bevisligen lättare att nå villaägarna med källsorteringsbudskapet än de höghusboende, och det är egentligen där som mängden finns.

Ser ministern någon möjlighet att vi skulle kunna hitta en sådan utväg?

Prot. 1992/93:95

20 april 1993

Svar på frågor

Det skulle ge en stor grupp människor möjlighet till en meningsfull sysselsättning.

Anf. 108 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Fru talman! Jag kan tala om för Kenneth Lantz att jag i kompletteringspropositionen mycket starkt kommer att betona vikten av att man nu passar på att vidta miljövårdande åtgärder med ALU, dvs. arbetslivsutveckling, som redskap. Det är meningsfullt. Det passar många, och många tycker att det är intressant.

Jag kommer inom kort att träffa länsarbetsnämndsdirektörerna och Arbetsmarknadsverkets ledning. Även då kommer jag mycket starkt att framhålla önskemålet att man nu skall passa på att genomföra miljövårdande åtgärder på bred front. Det finns ledig kapacitet och många intresserade, och det konkurrerar inte med någonting annat. Det är ingen som tar illa upp – något företag eller liknande.

När det gäller den rent konkreta fråga som Kenneth Lantz ställer till mig vill jag för dagen säga att jag tackar för tipset.

Anf. 109 KENNETH LANTZ (kds):

Fru talman! Jag vet inte om jag förhåver mig om jag säger att ministern kan få ett tips till. Folkhögskolorna är en stor resurs. Jag har inte minst via länsarbetsnämnden i Malmö informerat mig om möjligheterna att via folkhögskolorna utbilda allt från välutbildad arbetskraft till okvalificerad arbetskraft inom just miljöarbete. Man nämnde t.ex. att fabriker ännu så länge inte har börjat att källsortera.

Jag var i förra veckan på Perstorp AB och tittade på hur man på ett förtjänstfullt sätt redan inne på fabriken inte minst genom sina egna produkter genomförde ett mycket gott källsorteringsarbete. Finns det möjlighet att via folkhögskolorna ge detta stöd?

Anf. 110 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Fru talman! Jag kan som arbetsmarknadsminister inte gå in på detaljer. Det är upp till varje arbetsförmedling och länsarbetsnämnd att i konkreta fall välja olika vägar. Däremot kommer de förslag som föreläggs riksdagen på torsdag att innehålla mycket tydliga signaler från min sida.

Anf. 111 KENNETH LANTZ (kds):

Fru talman! Vi ser fram emot kompletteringspropositionen. Tack.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på fråga 1992/93:562 om läromedel för synskadade

Anf. 112 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Bengt Lindqvist har frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta för att synskadade elever under nästa läsår skall få tillgång till de läroböcker de behöver.

Låt mig först erinra om att det är Statens institut för handikappfrågor i skolan som ansvarar för produktionen. Det är också SIH som fördelar de statliga medlen på området.

SIH har, liksom en del andra intressenter, skrivit till regeringen och påtalat situationen. Ärendet bereds för närvarande. Jag hoppas emellertid att det redan under innevarande budgetår – och ganska snart – skall vara möjligt att göra vissa omfördelningar av befintliga medel för att förbättra det akuta läget.

Vad som skall göras under nästa budgetår, liksom på längre sikt, återstår att se. Läromedelsproduktionen har uppmärksammats i direktiven till SIH för den fördjupade anslagsframställningen.

Det är naturligtvis synnerligen otillfredsställande om studierna för enskilda elever försvåras därför att de inte har läromedel, och jag tänker göra vad jag kan för att så inte blir fallet.

Jag vill emellertid också understryka att även läromedelsförsörjningen för handikappade elever måste ske på ekonomiskt godtagbara grunder.

Anf. 113 BENGT LINDQVIST (s):

Fru talman! Först och främst ber jag att få tacka för svaret.

Statens institut för handikappfrågor i skolan kom tidigare i år med beskedet att det för nästa läsår endast fanns medel för att producera ungefär hälften av de böcker som synskadade elever i grundskolor och gymnasier behöver. Detta besked har naturligtvis väckt bestörtning och starka reaktioner bland eleverna själva, deras kamrater, föräldrar och lärare. Som Beatrice Ask säger har också den ansvariga myndigheten reagerat och begärt att få göra vissa omdisponeringar.

Fru talman! När integrationsdebatten pågick som bäst i Sverige för ungefär 25 år sedan, myntades ett begrepp som jag vill påminna om. Det var fuskintegrering. Vad menas då med fuskintegrering? Det är när man fysiskt integrerar, dvs. ser till att människor kan gå i hemortens skolor, men man avstår från att ge det stöd och den service som behövs.

Fuskintegrering är ett svek mot de människor som direkt berörs av detta. Jag tror att statsrådet Ask och jag är helt överens om att vi inte skall ha någon fuskintegrering. Vi har det inte heller i svenska skolor. Men vi måste också se till att vi gör vad vi kan för att undvika att vi hamnar där. Därför är den här frågan allvarlig, även om den statsfinansiellt inte är särskilt stor. Det kanske kan hjälpa oss i det här fallet.

Vad kan vi då göra åt saken? På kort sikt tycker jag att det besked jag har fått är glädjande. Statsrådet vill medverka till att de omdisponeringar som SIH har begärt att få göra verkligen kommer till stånd. Då kan medel tillföras för att klara den prekära situationen för nästa år.

Men det finns ju också en dag efter nästa läsår. Man måste lösa den här frågan på sikt. Enligt min mening finns det tre saker som är viktigare än andra.

För det första måste anslaget nu äntligen hamna på en riktig nivå för hanteringen av läromedelsproduktion för synskadade elever.

För det andra måste man göra om anslagstekniken till förslagsanslag. Det är nödvändigt.

För det tredje måste en utredning göras om möjligheterna att effektivisera med hjälp av ny teknik.

Jag skulle vilja höra statsrådets mening om dessa punkter.

Anf. 114 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Jag delar uppfattningen att vi inte skall ha någon fuskintegrering.

Läromedel för handikappade elever, och i synnerhet för de synskadade, har diskuterats gång på gång under ett antal år. De dyker upp då och nu av det enkla skälet att en del av den här produktionen är mycket dyrbar. Det beror på att det blir korta serier. Det är inte så många böcker som skall tas fram. Det är också stor variation i vilka böcker som man behöver föra över till punktskrift eller annat.

Detta är ett problem där det handlar om att få längre serier och eventuellt minska valmöjligheterna för klasserna att välja böcker. Detta har diskuterats fram och tillbaka.

I direktiven till anslagsframställningen har vi bitt SIH att precisera hur effektiviteten är när det gäller läromedelsproduktion vid SIH i Solna bl.a. Vi vill att man skall titta på vad det finns för möjligheter att förändra och förbättra verksamheten och över huvud taget få en bra grund för ett mer långsiktigt beslut. Jag tror att man har haft den ambitionen tidigare också. Men jag tror att man med det som har gjorts hittills och med det underlag som nu håller på att tas fram kanske får bättre förutsättningar att klara detta på litet längre sikt.

Det är viktigt att lösa det akuta bekymret, men jag ser det ändå som alldeles nödvändigt att få någon ordning på detta i ett längre perspektiv. Det är inte värdigt att ha en debatt av och till om huruvida elever i grundskolan får de böcker de behöver eller inte. Det gäller synskadade elever, och det gäller andra. Nu är det detta akuta problem som vi skall hantera.

Jag ser fram emot att få SIH:s fördjupade anslagsframställning i höst. Då kan vi verkligen ta tag i detta. Unga synskadade har också efterlyst att man gör den här bedömningen av hur effektivt det fungerar, vad det finns för alternativ och hur man kan göra. Jag hoppas att vi skall få en bra diskussion om det senare i höst.

Anf. 115 BENGT LINDQVIST (s):

Fru talman! Det var ett positivt svar. Jag utgår från att de tre olika åtgärder jag skisserade också finns med i den diskussionen. Jag vill gärna skicka med en annan sak. Hur man än utreder och bedömer detta är det nog nödvändigt att gå över till ett förslagsanslag. Det är omöjligt att på förhand förutse hur stort och vilket behovet faktiskt blir. Det ligger i sakens natur om vi inte vill tvinga lärare och skolor att använda en viss typ av läromedel därför att man har en synskadad elev. Jag hoppas att vi inte skall komma dit, utan att vi är beredda att se generöst på möjligheterna att ge klassen möjlighet att välja läromedel. Då måste den synskadade eleven vara med.

Sedan vill jag till slut ge Beatrice Ask ett råd. Det är att inte bara lösa den krissituationen som har uppkommit kortsiktigt, utan att den här gången verkligen ta tillfället att göra något vettigt av detta. Annars kommer den här

frågan, precis som hittills, att återkomma år efter år med ökat tryck och ökad irritation och besvikelse över att vi inte kan klara av att planera detta på ett vettigt sätt.

Prot. 1992/93:95

20 april 1993

Svar på frågor

Anf. 116 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Jag får tacka för det goda rådet. Jag skall göra mitt bästa. Jag är övertygad om att också SIH kommer att göra sitt bästa. Läromedelsfrågorna tillhör de mest väsentliga. SIH:s huvuduppgift är att serva kommunerna med det de inte själva kan klara när det gäller att ge bra undervisning till elever med olika handikapp. Detta är en fråga som behöver lösas och få en mer långsiktig lösning än vad den hittills har haft.

Anf. 117 BENGT LINDQVIST (s):

Fru talman! Till sist skulle jag bara vilja fråga vad som döljer sig bakom den allra sista meningen i svaret. Det brukar ju vara sed att inte formulera självklarheter. För mig framstår det som står allra sist i svaret som en sådan. Statsrådet understryker där att även läromedelsförsörjningen för handikappade elever måste ske på ett ekonomiskt godtagbart sätt. Det håller jag med om. Men vad är det som döljer sig bakom att detta behöver påpekas?

Anf. 118 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Det har ibland kommit synpunkter från revisorer, olika handikapporganisationer och andra där man inte har varit helt nöjd med organisationen. SIH har också gjort en hel del förändringar och effektiviseringar i verksamheten. Det handlar ju också om bl.a. modern teknik. Det är väl detta som döljer sig bakom denna något kryptiska formulering.

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Svar på fråga 1992/93:516 om temporär sänkning av bensinskatten

Anf. 119 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Bengt Dalström har frågat om regeringen är beredd att medverka till ett förslag om temporär "turistsänkning" av bensinpriset för att härigenom stimulera en positiv utveckling av främst utlandsturismen i Sverige under den kommande sommaren.

En generell temporär bensinskattesänkning kan enligt min mening inte motiveras ur turistsynpunkt. Om åtgärden skall få någon större effekt på turismen krävs att sänkningen är relativt stor. Det statsfinansiella läget är för närvarande inte sådant att stora ofinansierade skattesänkningar är möjliga. Sådana skattesänkningar kan skada tilltron till regeringens vilja och förmåga att bringa ordning i statens finanser.

Temporära förändringar av de indirekta skatterna skulle också skapa stora praktiska problem. En satsning på bilturismen genom en generellt sänkt bensinskatt skulle dessutom kunna uppfattas som orättvis gentemot andra turistformer.

Anf. 120 BENGT DALSTRÖM (nyd):

Fru talman! Jag tackar skatteministern för svaret.

Med tanke på den politiska tröghet som verkligheten alltid möter, kan man kanske inte förvänta sig annat än ett negativt svar från skatteministern.

Min fråga är föranledd av en idé från en grupp kreativa högskoleungdomar som diskuterat olika möjligheter att öka just utlandsturismen. Jag tycker att idén är intressant. I Italien har bilturisten rabattcheckar när det gäller bensin.

Statsrådet säger i sitt svar att "stora ofinansierade skattesänkningar" inte är möjliga i nuvarande statsfinansiella läge. Det är samma resonemang nu som det vi hört tidigare i fråga om sänkningen av turistmomsen. Men, herr skatteminister, jag talar om sänkningar som genererar intäkter som är större än kostnaden för skattesänkningen. Så enkelt är det – och då utan ett politiskt etablerat tänkande!

Det är min förhoppning att skatteministern åtminstone inför nästa turist-säsong låter departementet utreda och utvärdera olika lösningar som kan främja speciellt utlandsturismen – och varför inte då också bilande semesterfamiljer?

Anf. 121 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Först och främst kan det konstateras att en del saker har inträffat efter det att debatten om exempelvis turistmomsen var som hetast. Bl.a. har kronan deprecierats, och det i sin tur har skapat stora positiva förutsättningar för turistbranschen. Det har ju också framgått av olika rapporter i media.

Rabattcheckarna i Italien är, mig veterligt, inte föranledda av en skatterabatt. I stället är man inom branschen som sådan beredd till stimulanser. Jag måste dock erkänna att jag inte är expert i det avseendet.

Däremot är jag ganska övertygad om att den föreslagna temporära förändringen av bensinskatten inte skulle vara självfinansierande. Jag är mera benägen att inse att en permanent generell sänkning av det som kallas turistmoms skulle kunna ha positiva effekter. Men hur stora de effekterna blir kan vi alltid tvista om, och det har vi ju också gjort i det förgångna. Som jag sagt i svaret ser jag inte detta som något som från turistsynpunkt kommer att få särskilt stora positiva effekter.

Jag är medveten om att det är bra med en satsning på turistbranschen, som har fått bättre förutsättningar genom olika åtgärder som regeringen har vidtagit. Till detta skall läggas deprecieringseffekten – som i sig är beklaglig.

Sedan vill jag också beröra detta med risken med ofinansierade finanspolitiska stimulanser. Om det skulle ges ett intryck av att regeringen och en riksdagsmajoritet inte kan hantera den statsfinansiella utvecklingen har vi inga möjligheter att skapa utrymme för den nödvändiga sänkning av räntenivån som gynnar hela ekonomin och, naturligtvis, också turistbranschen med dess i många fall stora investeringar.

Anf. 122 BENGT DALSTRÖM (nyd):

Fru talman! När det gäller bedömningen av åtgärder som skulle kunna främja turismen har vi, herr skatteminister, olika uppfattningar dels i den

här separata frågan, dels kanske när det gäller turistmomsen. Denna anser vi i dag vara än angelägnare än tidigare.

Vi kommer kanske inte så mycket längre i denna debatt. Jag tackar återigen för svaret på min fråga.

Prot. 1992/93:95
20 april 1993

Svar på frågor

Överläggningen var härmed avslutad.

21 § Svar på fråga 1992/93:554 om förmån av privat användning av taxibil

Anf. 123 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Per-Richard Molén har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att få en enhetlig tillämpning av reglerna för förmånsbeskattning vid privat användning av taxibil.

Den 16 februari i år besvarade jag en fråga från Per-Richard Molén i detta ämne. Jag redogjorde då för gällande regler om beskattning av förmån av fri bil och för vad jag inhämtat om tillämpningen av den jämningsregel som kan tillämpas när det föreligger betydande hinder att använda bilen privat t.ex. i fråga om taxibil. Vidare upplyste jag om att jag funnit anledning att initiera en översyn av reglerna om beskattning av bilförmån. Om det skulle visa sig att de problem som förekommit i visst avseende beträffande taxibilar har sin grund i lagens utformning, förklarade jag mig vara beredd att överväga en lagändring. Jag påpekade att en sådan dock knappast kan ske före den 1 januari 1994.

Den översyn av reglerna om beskattning av bilförmån som jag då nämnde pågår för närvarande. I det sammanhanget ingår bl.a. överväganden av det slag som Per-Richard Molén nu åter tar upp. Översynen måste dock slutföras innan jag kan ta slutlig ställning till eventuella regeländringar beträffande bilförmånsbeskattningen.

Jag vill emellertid upprepa att om det visar sig nödvändigt att ändra lagstiftningen för att undvika orimliga effekter kommer jag inte att tveka att ta initiativ härtill.

Fru talman! Låt mig sedan – jag är medveten om att det är ganska ovanligt – göra ett tillägg med tanke på ett brev som har sänts till skattemyndigheterna från chefen för Riksskatteverket. Jag vill notera att man där har uppmärksammat den här frågeställningen. Jag vill citera vad Lennart Nilsson i sitt brev anför beträffande hinder av olika slag. Följande sägs:

”Prövning av om betydande hinder föreligger måste göras i det enskilda fallet och självfallet kan det finnas andra förhållanden än att bilen används i flerskift som kan innebära sådana hinder för nyttjandet att det kan medföra reduktion av förmånsvärdet.”

Detta är ett förtydligande som, såvitt jag förstår, kan ha positiva effekter.

Anf. 124 PER-RICHARD MOLÉN (m):

Fru talman! Jag vill tacka skatteministern för det här svaret och förklara att jag är nöjd med det resultat som vi har uppnått.

Tidigare var speciellt taxiägarna i Ådalen och Västernorrland drabbade av en förmånsbeskattning som skulle innebära att de som bilförmån skulle ta upp 70 000–90 000 kr. Det besked som Riksskatteverket har lämnat innebär att dessa taxiägare hamnar i någon form av förmånsbeskattning som ligger mellan ett halvt och ett helt basbelopp.

Innan jag ställde den andra frågan ringde jag till Riksskatteverket och talade med en av de personer som är ansvarig för den här verksamheten, dock inte generaldirektören själv. Svaret var mycket präglad av hänvisningar till byråkratiska regler och formalism. Det gav mig ett intryck av att ingenting gott skulle komma därifrån särskilt snabbt. Därför väckte jag frågan den 13 april, och ett besked av detta positiva slag kom den 16 april. Jag vill inte sätta något samband mellan min fråga och det besked som Riksskatteverket har lämnat utan enbart tacka för det goda resultatet. Och jag vill alldeles särskilt tacka, förutom skatteministern, generaldirektör Lennart Nilsson för detta tillmötesgående.

Anf. 125 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Jag hade själv tillfälle att bli medveten om problemet just uppe i Kramfors i Ådalen under mitt besök där i januari. Min inställning är naturligtvis att de regler som finns i lagstiftningen skall tillämpas med förnuft och med rimliga effekter.

Jag sade också att om det skulle visa sig att lagstiftningen inte medgav en sådan förnuftig tillämpning, var jag beredd att ändra lagreglerna. Såvitt jag nu kan bedöma går det att få en tillämpning som med nuvarande regelsystem ger rimliga effekter. Det tycker jag också är positivt.

Anf. 126 PER-RICHARD MOLÉN (m):

Fru talman! Jag vill slutligen bara nämna att de taxiägare som jag har talat med efter det att de fick detta besked från länsstyrelsen i fredags är mycket glada över detta besked.

Överläggningen var härmed avslutad.

22 § Svar på fråga 1992/93:568 om beskattningen av den s.k. barnomsorgspengen

Anf. 127 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Chatrine Pålsson har frågat mig om jag avser att vidta åtgärder i syfte att undanröja vissa hinder vid beskattningen av den s.k. barnomsorgspengen. Enligt Chatrine Pålsson består problemet i att skattemyndigheten ställer krav om ett minsta antal barn som vårdaren tar hand om.

Av den problembeskrivning som Chatrine Pålsson ger i sin fråga framgår inte omedelbart vad som avses. Jag tror emellertid att Chatrine Pålsson syftar på de nya regler som gäller för preliminärskatt. Fr.o.m. den 1 april 1993 är det nämligen arbetstagarens/uppdragstagarens skattesedel som avgör om arbetsgivaren eller uppdragsgivaren skall göra preliminärskatteavdrag och betala socialavgifter eller inte. En ny s.k. F-skattesedel har införts som är

avsedd för personer som bedriver näringsverksamhet, medan övriga liksom tidigare får en A-skattesedel. Den som innehar en F-skattesedel betalar själv in sin preliminärskatt och ansvarar själv för socialavgifterna i form av egenavgifter. För en person som har A-skattesedel är det utbetalaren som får göra skatteavdrag från den ersättning för arbete som betalas. Utbetalaren betalar då också socialavgifter i form av arbetsgivaravgifter.

I det här fallet är det så att skattemyndigheten har att göra en bedömning av om vårdaren bedriver näringsverksamhet eller inte. Denna fråga avgörs slutligen vid inkomsttaxeringen. När det gäller betalningen av den preliminära skatten måste skattemyndigheten också göra en bedömning av till vilket inkomstslag en viss inkomst kommer att hänföras. Bedöms t.ex. barnomsorgspengen bli beskattad hos vårdaren i inkomstslaget tjänst kan denne inte få en F-skattesedel. Genom att göra denna prövning kan skattemyndigheten knappast sägas försvåra kommunens försök att skapa valfrihet i barnomsorgen såsom Chatrine Pålsson hävdar. Det är inget som hindrar kommunen från att betala barnomsorgspeng till en vårdare som inte driver näringsverksamhet och som alltså inte får en F-skattesedel. Kommunen måste emellertid då dra preliminärskatt och betala arbetsgivaravgifter. Storleken på barnomsorgspengen kan ju dock anpassas med hänsyn härtill.

Skattemyndighetens prövning av sättet att betala preliminärskatt grundar sig på regler som riksdagen nyligen beslutat. I den mån en ändring kan anses påkallad för att uppnå rimliga regler är jag givetvis beredd att överväga detta.

Anf. 128 CHATRINE PÅLSSON (kds):

Fru talman! Jag börjar med att tacka skatteministern för svaret.

Jag tror dock att skatteministern i någon mån har missförstått mig, eller så har jag uttryckt mig oklart. Jag menar att det är väldigt positivt att Stockholms kommun har beslutat att införa en barnomsorgspeng. Man har velat öka valfriheten, och det måste ses som positivt.

Men enligt mitt sätt att se är det fel av skattekontoret att ställa krav på att det i företaget finns mer än fem barn. Det borde räcka med att företaget ger vinst, att det är varaktigt och att det är självständigt. Skatteministern och jag, våra partier, har varit överens i regeringsförklaringen att arbeta för småföretagsamhet och att människor skall få starta egna företag inom olika områden.

Delar skatteministern min uppfattning att det här är ett problem?

Anf. 129 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Vi har ställt oss samma fråga, dvs. skall detta behöva vara ett problem sett från skattesynpunkt? Först och främst är vi naturligtvis helt överens om att det krävs ökade insatser för valfrihet inom barnomsorgen. Det är en självklarhet. Det är också något som i sig är positivt.

Men frågan är i vad mån den i och för sig nödvändiga prövning som skattemyndigheten har att göra när det gäller frågan om vad som är vanligt förvärvsarbete och vad som är näringsverksamhet skall kunna påverka situationen. Jag har svårt att förstå vad det är som gör att kommunen inte kan betala ut barnomsorgspeng till en person som betraktas som näringsidkare. Det

måste kommunen ha möjlighet att ändra på. Men för att undvika missförstånd eller att det dras gränser som inte finns, har jag också sagt att om det skulle visa sig att det är hos skattemyndigheten som problemet ligger, är jag beredd att pröva hur regelsystemet skall ändras. Någon form av prövning måste göras. Jag ser inte hur den skall påverka situationen utan att kommunen rimligen skulle kunna ändra sina regler.

Anf. 130 CHATRINE PÅLSSON (kds):

Fru talman! Vanliga människors uppfattning om skatter är att de är komplexa. Situationen är komplex för mig också. Det viktiga för vanliga människor är hur skatterna fungerar. Det är klart att det är svårt att förklara skälen till att skattemyndigheterna kräver fem barn. Jag tycker att tolkningen av omfattningen är konstig. I övrig företagsverksamhet finns bara de tre kriterierna som skall uppfyllas.

Ingår det egentligen i en skattemyndighets kompetensområde att ställa sådana krav på antalet i fråga om omfattningen?

Anf. 131 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Vi börjar med frågan om skattemyndigheten över huvud taget behöver pröva om en person ägnar sig åt näringsverksamhet eller har förvärsarbete. Ja, det krävs för att undvika skatteflykt. Jag tror att vi är överens om att sådant inte får ske. Det finns vissa regler som gör att det kan uppfattas som förmånligt att utöva näringsverksamhet. De skulle kunna användas för skatteflykt i vissa fall. Det krävs vissa gränsdragningar.

Vidare har vi frågan om omfattningen av näringsverksamheten vad gäller barnomsorg. Jag vet inte om det skall vara fem, två eller något annat antal barn. Ett sådant problem är att dra gränsen för vad som t.ex. är hobbyverksamhet i travrörelse. Hela tiden finns dessa gränsdragningsproblem, och gränser måste dras.

Var gränsen än sätts för att betrakta det som näringsverksamhet – två, tre, fem eller sju barn – borde det, om man är beredd att betala en viss ersättning, över huvud taget inte påverka kommunens bedömning. Jag ser ingen anledning till detta, eftersom det i alla fall kan bli samma kostnad för kommunen och samma skatteintäkter och arbetsgivaravgifter till staten.

Anf. 132 CHATRINE PÅLSSON (kds):

Fru talman! Det var så problemet uppdagades. Man kände det som att skattemyndigheterna satte käppar i hjulen för kommuner som ville skapa valfrihet för föräldrarna. Det är för mig den viktigaste frågan till skatteministern.

Jag har förstått att vi är överens, och jag hoppas på att det skall finnas anledning att se över de här formerna; detta för att uppnå det mål som både jag och skatteministern är överens om, nämligen bättre valfrihet i barnomsorgen.

Anf. 133 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Det här är en så viktig fråga att det finns anledning för oss att fundera över om det kan föreligga några problem.

Jag skall ge ett kort räkneexempel, vilket man aldrig skall göra, men jag gör det ändå. Om en person betraktas som näringsidkare och får en ersättning på exempelvis 10 000 kr, skall den personen av dessa pengar själv först betala sina egenavgifter. Låt oss för enkelhetens skull säga att de uppgår till ca 2 500 kr. Kvar finns då 7 500 kr, varav kanske hälften, eller 30 % beroende på vilket inkomstläge som man har, försvinner i inkomstskatt. Om vi förutsätter 30 %, har man i runda tal 5 000 kr kvar. Om kommunen i stället betalar en lön som uppgår till 7 500 kr och gör skatteavdrag, blir effekten densamma för den som bedriver verksamheten – som tar hand om barnet. Det blir alltså precis samma effekt såväl för kommunen och för personen i fråga som för staten när det gäller egenavgifter, arbetsgivaravgifter och skatt. Jag inser därför inte vari problemet skulle ligga för kommunen när det gäller att formulera sina regler. Men låt oss återkomma. Vi skall naturligtvis se till att det blir en bra lösning på problemet.

Anf. 134 CHATRINE PÅLSSON (kds):

Fru talman! Jag brukar ofta säga att ett första steg när det gäller att lösa problem är att inse att de finns. Jag tackar för att vi är överens om att finna lösningar på problemen.

Överläggningen var härmed avslutad.

23 § Svar på fråga 1992/93:538 om industrin och det internationella miljövårdsarbetet

Anf. 135 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Kenneth Lantz ställer frågan om jag avser att vidta åtgärder som förbättrar dialogen mellan de svenska delegationerna i det internationella konventionsarbetet på miljöområdet och svensk industri.

De miljökrav som aktualiseras i det internationella konventionsarbetet är i flertalet fall sådana att de sedan länge uppfylls av svensk industri. Detta är en följd av vår miljölagstiftning och de krav som den svenska marknaden i övrigt ställer.

Svenska företag uppvisar därför i en internationell jämförelse en god framförhållning på miljöområdet. Detta har gjort det möjligt för dem att exportera miljövänliga tekniktillämpningar och få fotfäste på marknader i andra länder. Som jag ser det är det en välkommen bieffekt av att Sverige ofta har varit tidigt ute och har haft långtgående ambitioner när det gäller att skydda vår livsmiljö.

De avvägningar som görs i internationella konventionsförhandlingar på miljöområdet resulterar vanligen i krav på den svenska industrin som redan uppfylls på hemmaplan. För svensk industri har det därför sällan varit någon nackdel med högt ställda ambitioner i konventionsarbetet.

Skärpta miljökrav kommer emellertid efterhand att innebära ökade kostnader och anpassningsproblem även för svenskt näringsliv.

Det finns därför skäl att nära följa utvecklingen i varje enskilt fall och vidare utveckla de kontakter med företag och branschorgan som påkallas i det

internationella förhandlingsarbetet när det gäller miljökonventioner. Det svenska agerandet i dessa frågor måste givetvis grundas på en avvägning av miljöintressen och andra intressen, inte minst näringslivets behov av internationellt godtagbara konkurrensförutsättningar.

Ett av syftena med konventionsarbetet är just att söka åstadkomma internationellt likartade konkurrensförutsättningar.

Anf. 136 KENNETH LANTZ (kds):

Fru talman! Jag vill framföra ett tack till näringsministern, och jag är glad över att näringsministern tar tag i den här frågan.

Sedan min entré i riksdagen har jag arbetat med kemiindustrin och inte minst med transporter av farligt gods, o.d. Vid besök på olika kemiföretag har just den här frågan framkommit: Varför får svenska företag inte också vara med och lyssna och påverka vid förhandlingar som FN har på detta område? Flera gånger har önskemål framförts att Sverige skulle ha mer än SNV att bidra med. Det finns kompetens, som kanske på ett djupare plan skulle kunna komma vår omvärld till del. Men också med tanke på hemmamarknaden kan man fortsätta att förkovra sig och utveckla miljöbevarande åtgärder inom kemiindustrin. Det är viktigt att vi lyfter upp den – tills i dag – litet negativa auran kring kemiföretagen

Jag undrar om näringsministern har för avsikt att arbeta vidare för att även de svenska företagen på ett litet tidigare stadium skall få finnas med?

Anf. 137 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Alla de kontakter vi får försöker vi ta vara på. Om Kenneth Lantz har funnit företag som inte tycker att de har kommit fram, skall han ta kontakt med departementet, så skall vi gärna försöka ta till vara deras erfarenheter i arbetet.

Anf. 138 KENNETH LANTZ (kds):

Fru talman! Jag tackar för detta, och jag lovar att jag skall förmedla detta till dessa företag, så kanske de återkommer.

Överläggningen var härmed avslutad.

24 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Motionerna

med anledning av prop. 1992/93:190 Mervärdesskatt på väg- och broavgifter, m.m.

1992/93:Sk39 av Sten Söderberg (-)

1992/93:Sk40 av Ingrid Hemmingsson (m)

1992/93:Sk41 av Stina Eliasson (c)

1992/93:Sk42 av Marianne Andersson (c)

1992/93:Sk43 av Johan Brohult (-)

1992/93:Sk44 av Bengt Silfverstrand och Birthe Sörestedt (s)

1992/93:Sk45 av Roland Sundgren m.fl. (s)
1992/93:Sk46 av Lars Hedfors m.fl. (s)
1992/93:Sk47 av Lennart Daléus (c)
1992/93:Sk48 av Ulla Orring (fp)
1992/93:Sk49 av Birger Andersson och Tage Pålsson (c)

Prot. 1992/93:95
20 april 1993

med anledning av prop. 1992/93:193 Sjukförsäkringsregister hos de allmänna försäkringskassorna

1992/93:Sf30 av Sten Söderberg (-)
1992/93:Sf31 av Doris Håvik m.fl. (s)
1992/93:Sf32 av Sigge Godin m.fl. (fp,m)

med anledning av prop. 1992/93:199 Lag om marknadsreglering på fiskets område, m.m.

1992/93:Jo96 av Sten Söderberg (-)
1992/93:Jo97 av Claus Zaar (nyd)

med anledning av prop. 1992/93:206 Ändringar i lagstiftningen för värdepappersfonder, Allmänna pensionsfonden m.m.

1992/93:N54 av Birgitta Johansson m.fl. (s)

med anledning av prop. 1992/93:207 Åtgärder mot penningtvätt

1992/93:Ju22 av Jan Bergqvist (s)
1992/93:Ju23 av Sverre Palm och Bo Forslund (s)
1992/93:Ju24 av Lars-Erik Lövdén m.fl. (s)
1992/93:Ju25 av Rolf L Nilson m.fl. (v)

med anledning av prop. 1992/93:213 Delegering av arbetsuppgifter till kanslipersonal vid domstol

1992/93:Ju26 av Sten Söderberg (-)
1992/93:Ju27 av Lars-Erik Lövdén m.fl. (s)

med anledning av prop. 1992/93:214 Ändringar i upphovsrättslagen

1992/93:L17 av Maj-Lis Lööw m.fl. (s)
1992/93:L18 av Bo Bernhardsson och Kurt Ove Johansson (s)
1992/93:L19 av Gudrun Schyman m.fl. (v)
1992/93:L20 av Karl-Erik Svartberg och Hans Göran Franck (s)
1992/93:L21 av Hans Göran Franck och Anita Johansson (s)
1992/93:L22 av Berndt Ekholm (s)

med anledning av prop. 1992/93:216 Prövningstillstånd i hovrätt och instansordningen i utsökningsmål

1992/93:Ju28 av Sten Söderberg (-)
1992/93:Ju29 av Gudrun Schyman m.fl. (v)
1992/93:Ju30 av Lars-Erik Lövdén m.fl. (s)
1992/93:Ju31 av Christel Anderberg (m)
1992/93:Ju32 av Hans Göran Franck (s)
1992/93:Ju33 av Karl Gustaf Sjödin (nyd)

med anledning av prop. 1992/93:218 Avreglering av arbetsförmedlingsmonopolet

1992/93:A8 av Sten Söderberg (-)

1992/93:A9 av Ingela Thalén m.fl. (s)

1992/93:A10 av Gudrun Schyman m.fl. (v)

1992/93:A11 av Sten Svensson (m)

med anledning av prop. 1992/93:222 Ändringar i svensk försäkringsavtalsrätt med anledning av EES-avtalet

1992/93:L23 av Elisabeth Persson m.fl. (v)

med anledning av prop. 1992/93:225 Godkännande av protokoll med justeringar av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) m.m.

1992/93:E1 av Gudrun Schyman m.fl. (v)

med anledning av prop. 1992/93:228 Ändrade grundutbildningstider för vissa värnpliktiga, m.m.

1992/93:Fö7 av Sture Ericson m.fl. (s)

med anledning av prop. 1992/93:232 Fiskelag, m.m.

1992/93:Jo98 av Sten Söderberg (-)

1992/93:Jo99 av Margareta Winberg m.fl. (s)

1992/93:Jo100 av Jan Backman (m)

1992/93:Jo101 av Lisbet Calner m.fl. (s)

1992/93:Jo102 av Sverre Palm och Sten Östlund (s)

1992/93:Jo103 av Åke Carnerö (kds)

1992/93:Jo104 av Harald Bergström (kds)

1992/93:Jo105 av Sven-Olof Petersson (c)

1992/93:Jo106 av Kenneth Lantz (kds)

1992/93:Jo107 av Claus Zaar (nyd)

1992/93:Jo108 av Christer Skoog m.fl. (s)

1992/93:Jo109 av Siw Persson (fp)

med anledning av prop. 1992/93:238 Ändringar i minerallagen m.m.

1992/93:N55 av Sten Söderberg (-)

1992/93:N56 av Hans Dau (m)

1992/93:N57 av Bengt Hurtig m.fl. (v)

1992/93:N58 av Birgitta Johansson m.fl. (s)

1992/93:N59 av Kenneth Lantz (kds)

med anledning av prop. 1992/93:244 Styrnings- och samarbetsformer i biståndet

1992/93:U18 av Sten Söderberg (-)

1992/93:U19 av Gudrun Schyman m.fl. (v)

1992/93:U20 av Ian Wachtmeister m.fl. (nyd)

1992/93:U21 av Ann-Cathrine Haglund (m)

1992/93:U22 av Lennart Fridén (m)

med anledning av skr. 1992/93:224 Redogörelse för den svenska krigsmaterielexporten år 1992

1992/93:U24 av Gudrun Schyman m.fl. (v)

Utrikesutskottets betänkande

1992/93:UU15 Internationellt utvecklingssamarbete

25 § Anmälan om fråga

Anmälades att följande fråga framställts

den 19 april

1992/93:579 av *Bo Finnkvist* (s) till näringsministern om Uddeholm-Tooling i Hagfors:

För knappt två år sedan fick det österrikiska företaget Böhler tillståndet att förvärva Uddeholm-Tooling i Hagfors. I samband med beslutet om tillstånd för förvärv gjorde Böhler långtgående utfästelser om sysselsättningen i Sverige. Om det skulle bli personalreduktioner skulle man skapa ersättningssysselsättning. Efter knappt två år ser vi nu ett resultat som riskerar att kväva en hel byggd. Arbetsstyrkan halveras från ca 1 400 till ca 700 anställda utan att man har visat något större intresse för att skapa ersättningssysselsättning.

Tänker näringsministern ta något initiativ gentemot Böhler-Uddeholm för att förmå företaget att leva upp till utfästelserna i policypappret?

26 § Kammarén åtskildes kl. 16.55.

Förhandlingarna leddes

av andre vice talmannen från sammanträdets början t.o.m. 9 § anf. 46 (delvis) och

av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

GUNNAR GRENFORSS

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

Tisdagen den 20 april

1 § Meddelande om information från regeringen	1
Andre vice talmannen	
2 § Justering av protokoll	1
3 § Meddelande om svar på interpellationer	1
4 § Svar på frågorna 1992/93:533 och 555 om export av krigsmateriel till Pakistan	2
Statsrådet Ulf Dinkelspiel (m)	
Ingela Mårtensson (fp)	
Jan Jennehag (v)	
5 § Svar på fråga 1992/93:557 om EG-förhandlingarna och frihandeln med Baltikum	8
Statsrådet Ulf Dinkelspiel (m)	
Lars Sundin (fp)	
6 § Svar på fråga 1992/93:569 om fruktimporten från Sydafrika . . .	10
Statsrådet Ulf Dinkelspiel (m)	
Eva Zetterberg (v)	
7 § Svar på fråga 1992/93:565 om översyn av sekretesslagen	13
Statsrådet Reidunn Laurén (-)	
Ingbritt Irhammar (c)	
8 § Svar på fråga 1992/93:564 om åtgärder för att öka människors rättstrygghet	15
Justitieminister Gun Hellsvik (m)	
Kjell Eldensjö (kds)	
9 § Svar på fråga 1992/93:522 om antalet högskoleplatser under år 1994	19
Utbildningsminister Per Unckel (m)	
Inger Lundberg (s)	
10 § Svar på fråga 1992/93:548 om Statens institut för byggnadsforsk- ning	22
Utbildningsminister Per Unckel (m)	
Lennart Rohdin (fp)	
Meddelande om muntliga frågor till regeringen den 22 april	24
Talmannen	
11 § Svar på fråga 1992/93:550 om behandlingen av personer som ta- gits i förvar	24
Kulturminister Birgit Friggebo (fp)	
Hans Göran Franck (s)	
12 § Svar på fråga 1992/93:553 om uppgifter om invandrares nationa- litet	26
Kulturminister Birgit Friggebo (fp)	
Lennart Fridén (m)	

13 § Svar på fråga 1992/93:570 om uppehållstillstånd för hivpositiva personer	29
Kulturminister Birgit Friggebo (fp)	
Robert Jousma (nyd)	
14 § Svar på fråga 1992/93:561 om blyhagel	32
Miljöminister Olof Johansson (c)	
John Andersson (-)	
Talmannen (om debattreglerna)	
15 § Svar på fråga 1992/93:573 om skyddsnivån för valar	35
Miljöminister Olof Johansson (c)	
Ulf Björklund (kds)	
16 § Svar på fråga 1992/93:552 om ytbehandling mot klotter m.m. som en sysselsättningsskapande åtgärd	37
Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)	
Lennart Fridén (m)	
17 § Svar på fråga 1992/93:558 om stödområdesplacering av Örn-sköldsviks kommun	39
Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)	
Elvy Söderström (s)	
18 § Svar på fråga 1992/93:575 om ökad sysselsättning genom arbete som förbättrar miljön	41
Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)	
Kenneth Lantz (kds)	
19 § Svar på fråga 1992/93:562 om läromedel för synskadade	42
Statsrådet Beatrice Ask (m)	
Bengt Lindqvist (s)	
20 § Svar på fråga 1992/93:516 om temporär sänkning av bensinskat- ten	45
Statsrådet Bo Lundgren (m)	
Bengt Dalström (nyd)	
21 § Svar på fråga 1992/93:554 om förmån av privat användning av taxibil	47
Statsrådet Bo Lundgren (m)	
Per-Richard Molén (m)	
22 § Svar på fråga 1992/93:568 om beskattningen av den s.k. barnom- sorgspengen	48
Statsrådet Bo Lundgren (m)	
Chatrine Pålsson (kds)	
23 § Svar på fråga 1992/93:538 om industrin och det internationella miljövårdsarbetet	51
Näringsminister Per Westerberg (m)	
Kenneth Lantz (kds)	
24 § Bordläggning	52
25 § Anmälan om fråga 1992/93:579 av Bo Finnkvist (s) om Uddeholm-Tooling i Hag- fors	55

